

РЕПУБЛИКА СРПСКА
Агенција за осигурање Републике Српске
Бања Лука

Бана Милосављевића 8/II
e-mail azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
тел/факс: +387 51 228-910, 228-920

REPUBLIC OF SRPSKA
The Insurance Agency of Republic of Srpska
Banja Luka

St. Bana Milosavljevića 8/II
e-mail: azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
phone/fax: +387 51 228-910, 228-920

ИЗВЈЕШТАЈ
о стању у сектору осигурања
Републике Српске
за период од 01.01.2008. до 31.12.2008. године

Бања Лука, мај 2009. године

С А Д Р Ж А Ј

УВОД.....	2
1. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗА ТРЖИШТЕ ОСИГУРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ....	4
2. УЧЕСНИЦИ НА ТРЖИШТУ ОСИГУРАЊА	7
2.1. Друштва за осигурање	7
2.1.1. Власничка структура.....	8
2.1.2. Људски ресурси	9
2.2. Посредници у осигурању.....	10
2.3. Заштитни фонд Републике Српске	10
2.4. Омбудсман у осигурању- заштита потрошача	13
3. ПОРТФЕЉ ОСИГУРАЊА	13
3.1. Обрачуната премија	13
3.2. Структура премије.....	18
3.3. Тржишно учешће.....	22
4. РЈЕШАВАЊЕ ОДШТЕТНИХ ЗАХТЈЕВА.....	24
4.1. Животно осигурање	24
4.2. Неживотно осигурање.....	24
5. БИЛАНСНА СТРУКТУРА.....	28
5.1. Биланс стања.....	28
5.2. Биланс успјеха	38
6. ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА	40
ЗАКЉУЧАК.....	42

УВОД

У Републици Српској од 2005. године, када је донесен нови законски оквир, односно од средине 2006. године када је формирана Агенција за осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Агенција), траје сложен и интензиван процес реформе тржишта осигурања. Имајући у виду наведени период, могуће је дати прве оцјене ефеката примјене нових прописа, стандарда пословања и проведених мјера надзора. У том смислу је у овом Извјештају, гдје је то било могуће, имајући у виду расположиву статистичку базу података, извршена компаративна анализа основних величина и показатеља сектора осигурања у периоду 2006.-2008. године. Тиме се уједно могу идентификовати и пратити кључни трендови развоја.

За 2008. годину се може констатовати слиједеће:

- заокружен је регулаторни оквир (посебно у сегменту подзаконских аката које доноси Агенција) и започет је процес измјена, односно даље доградње законске регулативе на основу искустава у досадашњој примјени, а с циљем усклађивања са ЕУ директивама и другим међународним стандардима,
- у потпуности је успостављена институционална инфраструктура (сва друштва за осигурање су обновила дозволе, лиценцирани су посредници, основане су филијале у оба ентитета, функционише Заштитни фонд, формирана је Канцеларија и именован је омбудсман у осигурању, Агенција је кадровски оснажена),
- идентификовани су основни ризици и критичне тачке којима је изложен, како сектор осигурања у цјелини, тако и друштва за осигурање појединачно,
- од стране Агенције наложене су мјере с циљем дугорочне санације и финансијске консолидације друштава за осигурање,
- започете су прве активности на систематској заштити потрошача у осигурању,
- у цјелини гледано створен је повољнији пословни амбијент и повећана је конкурентска способност домаћих друштава за осигурање.

Ипак, сектор осигурања у РС по својим битним показатељима значајно заостаје за другим тржиштима у региону, а поготово у односу на развијене европске земље, што потврђују подаци изнесени касније у овом Извјештају. Поред тога, тржиште осигурања има готово маргиналну позицију у домаћем финансијском сектору, што илуструју слиједћи подаци:

Дијелови сектора финансијских услуга (финансијске институције)	2006.		2007.		2008.		Индекс раста активе 08/07
	Актива (у мил. КМ)	Удио (%)	Актива (у мил. КМ)	Удио (%)	Актива (у мил. КМ)	Удио (%)	
Банке- биланс. акт.	3.190	75,65	5.379	84,22	5.749	88,50	106,88
Инвестициони фондови	734	17,41	566	8,86	218	3,36	38,52
Осигуравајућа друштва	159	3,77	190	2,97	212	3,26	111,58
Микрокредитне организације	134	3,18	252	3,95	311	4,79	123,41
Лизинг друштва	0	0,00	0	0,00	6	0,09	-
Укупно за сектор	4.217	100,00	6.387	100,00	6.496	100,00	101,61

Извор: Агенција за банкарство РС, Бањалучка берза, Агенција за осигурање РС

Подаци из претходне табеле показују да је финансијски сектор РС изузетно банкоцентричан, и да се та карактеристика појачала због негативних ефеката на тржишту хартија од вриједности, који су знатно смањили нето вриједност имовине инвестиционих фондова. Наравно, слично стање је и другим транзицијским земљама, а оно што забрињава је чињеница да сегмент осигурања већ неколико година не показује значајнију динамику раста мјерену активом. И други показатељи за 2008. годину презентовани у наставку овог Извјештаја, потврђују да се дјелатност осигурања још увијек налази у фази екстензивног раста, са потребом да се друштва за осигурање дугорочно финансијски стабилизују. Овај процес захтијева тржишно, организационо, кадровско и финансијско реструктурирање друштава за осигурање, што претпоставља дуже вријеме и релативно веће капиталне ресурсе. Тек након тога биће створени услови за интензиван раст и развој нових производа, првенствено у сфери различитих облика животног, пензијског и здравственог осигурања.

У 2008. години у Републици Српској 11 друштава за осигурање остварило је обрачунату премију од 117,3 милиона КМ. Укупна актива сектора осигурања износила је на дан 31.12.2008. године 212 милиона КМ. Са нето добитком у укупном износу од 9,6 милиона КМ је пословало 7 друштава за осигурање, а губитак од 11,2 милиона КМ исказала су 4 друштва. У овој дјелатности било је запослено 870 радника.

У наредном периоду потребно је инсистирати на унапређењу регулаторног оквира кроз примјену стандарда ЕУ, повећању ефикасности надзорне функције кроз предузимање адекватних мјера према друштвима за осигурање у циљу побољшања квалитета и транспарентности пословања и заштите осигураника и трећих оштећених лица. Едукација јавности, ширење културе осигурања и повећање повјерења у овај сектор, претпоставке су за даљи развој.

На основу анализе достављених финансијских извјештаја друштава за осигурање за 2008. годину, извјештаја о извршеној ревизији финансијских извјештаја друштава, актуарских мишљења, прикупљених статистичких и других података иведеног надзора над пословањем друштава за осигурање, а у складу са чланом 9. Закона о

друштвима за осигурање („Службени гласник РС“ број: 17/05), припремљен је Извјештај о стању сектора осигурања у Републици Српској за 2008. годину.

1. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗА ТРЖИШТЕ ОСИГУРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Друштва за осигурање у Републици Српској у свом пословању примјењују више различитих системских прописа, што представља основни законодавни оквир, како за њихово функционисање, тако и за провођење надзора.

Надзор финансијских услуга осигурања, који у складу са својим законским овлашћењима, врши Агенција, је специфичан и прилагођен правилима осигуравајуће струке, па се као такав сматра примарним надзором у осигурању, али због укупног корпоративног и финансијског статуса друштава за осигурање овај надзор се употпуњује и другим аспектима надзора у РС, који врше друге надзорне институције.

Поменути законодавни оквир тржишта осигурања у Републици Српској у 2008. години чинили су слиједећи прописи:

1. Закон о друштвима за осигурање („Службени гласник РС“ број: 17/05, измјене 01/06 и 64/06),
2. Закон о осигурању од одговорности за моторна возила и осталим обавезним осигурањима од одговорности („Службени гласник РС“ број: 17/05, измјене 64/06 и 12/09),
3. Закон о посредовању у осигурању („Службени гласник РС“ број: 17/05, измјене 64/06),
4. Закон о предузећима („Службени гласник РС“ број: 24/98, 62/02, 66/02, 38/03, 97/04, 34/06),
5. Закон о рачуноводству и ревизији („Службени гласник РС“ број: 67/05),
6. Закон о тржишту хартија од вриједности („Службени гласник РС“ број: 92/06),
7. Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, Службени гласник РС“ број: 17/93, 03/96, 39/03, 74/04),
8. Закон о Агенцији за осигурање у БиХ („Службени гласник БиХ“ број: 12/04),
9. подзаконски прописи које је Агенција усвојила на основу закона из области осигурања.

У фебруару 2009. године усвојен је Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, по коме је надлежност за регулативу и надзор дата Агенцији. У 2009. години очекује се оснивање првих фондова овакве врсте.

Усвајањем прва три наведена закона у пакету у Републици Српској, а посебно Закона о друштвима за осигурање, створене су системске претпоставке за реформу у сектору осигурања. Тим законима су само дјелимично имплементиране ЕУ директиве за дјелатност осигурања. У току 2008. године извршене су значајне измјене и допуне Закона о осигурању од одговорности за моторна возила и осталим обавезним осигурањима од одговорности, припремљен је нацрт Закона о измјенама и допунама Закона о посредовању

у осигурању, а до краја 2009. године исто се планира и за Закон о друштвима за осигурање. Тиме ће се постићи већа усклађеност са међународним регулаторним стандардима и побољшати други елементи који доприносе како ефикаснијем пословању самих друштава, тако и провођењу надзору.

На основу Закона о друштвима за осигурање формирана је Агенција у складу са међународним стандардима финансијске супервизије. Успостављањем независне, надзорне, стручне и регулаторне институције, створене су претпоставке да Агенција кроз своја овлашћења даље проширује регулаторну основу, потребну за ефикасно функционисање сектора у складу са ЕУ директивама.

Самим законом, а и подзаконским актима Агенције, уведена су правила за испуњавање стандарда у погледу прудентности пословања друштава за осигурање. Друштва морају да испуњавају капиталне захтјеве и поштују правила солвентности и ликвидности. Прописана су правила и минимални стандарди за обрачун техничких резерви друштава за осигурање, за које је потребно обезбиједити адекватно квантитативно и квалитативно покриће у имовини.

Агенција је својим регулаторним активностима у 2007. и 2008. години прописала и остала битна правила ради стварања ширег правног оквира за рад и пословање друштава, заштиту потрошача у осигурању и унапређење надзора. Примјена принципа управљања ризицима у осигурању у наредном периоду, требала би довести до бољег уређења и ефикаснијег надзора тржишта осигурања.

Законом о друштвима за осигурање и подзаконским актима одређена су такође нова правила за извјештавање, којима су друштва обавезана да, квартално или годишње, Агенцији достављају различите врсте извјештаја (годишње и полугодишње билансе и финансијске извјештаје, податке о висини и адекватности капитала, висини техничких резерви и математичке резерве осигурања, врстама и дисперзији улагања имовине (оне која се финансира из техничких резерви). Прописани су минимални стандарди рачуноводствене и актуарске ревизије у дјелатности осигурања, као и садржаји ревизорских и актуарских извјештаја.

Поред тога, Законом о друштвима за осигурање успостављени су механизми за сарадњу Агенције за осигурање Републике Српске са Агенцијом за осигурање Федерације БиХ.

Будући да је корпоративни статус друштава за осигурање одређен као, превасходно акционарско друштво (други облик је друштво за узајамно осигурање), Закон о предузећима / привредним друштвима и Закон о тржишту хартија од вриједности примјењују се као општи прописи по којима се уређује корпоративно-финансијски статус друштава за осигурање у дијелу у којем Закон о друштвима за осигурање није прописао посебна правила.

Од великог је значаја примјена међународних рачуноводствених стандарда, који су, на основу закона из области рачуноводства, уведени у обавезну примјену. Ради примјене директива ЕУ, које у оквиру IFRS стандарда важе за сектор осигурања, нужна је сарадња

Агенције са Министарством финансија и Савезом рачуновођа и ревизора РС, што је и остварено.

Законом о облигационим односима прописане су опште одредбе уговора о осигурању, као именованог уговора. Овим Законом нису прописане посебне одредбе о модалитетима односно врстама уговора о осигурању карактеристичне за поједине класификоване послове осигурања, што у даљим токовима реформе сектора осигурања треба учинити. За сада су у примјени услови осигурања које свако друштво за осигурање треба да усвоји за послове осигурања за које се регистровало. На ове услове сагласност даје Агенција, на основу претходно прибављених мишљена овлашћених актуара.

Законом о Агенцији за осигурање БиХ, на нивоу Босне и Херцеговине формирана је државна Агенција као координациона, са специфичним надлежностима, у односу на коју Агенција за осигурање РС има одређене обавезе и права. На основу сарадње са ентитетским агенцијама обезбјеђује се да ова Агенција испуњава задатке представљања сектора осигурања БиХ према иностранству, сакупљања и обраде статистичких података за осигурање у БиХ, као и обављање других послова за које је надлежна.

2. УЧЕСНИЦИ НА ТРЖИШТУ ОСИГУРАЊА

2.1. Друштва за осигурање

На тржишту осигурања Републике Српске је у 2008. години пословало 11 друштава за осигурање, која су према дјелатности осигурања, сједишту и већинском власништву над основним капиталом, представљена у наредној табели:

Табела број 1: Друштва за осигурање

Р.бр.	НАЗИВ ДРУШТВА	СЈЕДИШТЕ	ВЕЋИНСКО ВЛАСНИШТВО
НЕЖИВОТНО ОСИГУРАЊЕ			
1.	Бобар осигурање а.д.	Бијељина	домаће
2.	д.д. Брчко-гас осигурање	Брчко	домаће
3.	Дрина осигурање а.д.	Милићи	домаће
4.	Крајина осигурање а.д.	Бања Лука	домаће
5.	Микрофин осигурање а.д.	Бања Лука	домаће
6.	Нешковић осигурање а.д.	Бијељина	домаће
7.	Осигурање Аура а.д.	Бања Лука	домаће
8.	Триглав Крајина Копаоник а.д.о.	Бања Лука	страно
КОМПОЗИТНА ДРУШТВА (ЖИВОТНО И НЕЖИВОТНО ОСИГУРАЊЕ)			
9.	Јахорина осигурање а.д.	Пале	страно
10.	Косиг Дунав осигурање а.д.	Бања Лука	страно
ЖИВОТНО ОСИГУРАЊЕ			
11.	Grawe осигурање а.д.	Бања Лука	страно

У току 2008. године сва постојећа друштва за осигурање су обновила дозволе за рад у складу са новим Законом о друштвима за осигурање. Крајем 2007. године основана су и 2 нова друштва за осигурање, потпуно у домаћем власништву. Осам друштава је обављало послове неживотног осигурања, једно друштво се искључиво бавило животним осигурањем. Два друштва су искористила законску могућност и регистрована су као композитна друштва (са дозволом за животно и неживотно осигурање), али су у 2008. години обављала искључиво дјелатност неживотног осигурања.

Агенција је у 2008. години у складу са законским одредбама и усвојеним процедурама издала дозволе за отварање филијала у Републици Српској за пет друштава за осигурање из ФБиХ и то: "Bosna-Sunce osiguranje" d.d. Сарајево, "Camelija osiguranje" d.d. Бихаћ, "Croatia osiguranje" d.d. Љубушки, "Euroherc osiguranje" d.d. Мостар и "Merkur ВН osiguranje" d.d. Сарајево. Истовремено су три друштва из РС: Бобар осигурање а.д., Дрина осигурање а.д. и Косиг Дунав осигурање а.д. поднијела захтјев за издавање потврда о солвентности, чиме је, поред осталог, испуњен основни услов за оснивање филијала ових друштава на подручју ФБиХ. Процес успостављања јединственог економског простора БиХ у сегменту осигурања настављен је и у 2009. години.

Ни у овом извјештајном периоду, као ни у претходним годинама, у РС није било регистровано ниједно друштво за обављање послова реосигурања.

2.1.1. Власничка структура

Према структури власништва над основним капиталом, крајем 2008. године седам друштава је било у већинском власништву домаћих правних и/или физичких лица, док су четири друштва за осигурање била у већинском иностраном власништву. Поред Grawe осигурања а.д, Косиг Дунав осигурања а.д, и Триглав Крајина Копаоник а.д.о. код којих су страна лица стекла већинско власништво у ранијим годинама, у 2008. години је већинско инострано власништво над основним капиталом остварено и у Јахорина осигурању а.д. Удио страног капитала у укупном капиталу свих друштава за осигурање је износио 48,99%. Посматрано са становишта повезаности структуре власништва и дјелатности осигурања, страни капитал је већински у свим друштвима која обављају животно осигурање и композитним друштвима (која имају дозволу за обављање животног и неживотног осигурањем), те једним друштвом регистрованим за послове неживотног осигурања. Посматрано по домицилним државама већинских иностраних власника, два друштва су у већинском власништву правних и/или физичких лица из Аустрије, док је по једно друштво у већинском власништву лица из Словеније и Србије.

Државно власништво над основним капиталом, према Извјештају Централног регистра хартија од вриједности-књизи акционара, постоји само у Крајина осигурању а.д., и то у проценту од 70,45%. У осталим друштвима нема државног власништва у структури капитала, али у Јахорина осигурању а.д. је евидентирана државна имовина (грађевински објекти) коју ово друштво користи, а што је књижено у ванбилансној евиденцији друштва.

Табела број 2: Власничка структура у друштвима за осигурање

Власништво	Број друштава за осигурање	Учешће у укупном капиталу	Учешће у укупној активи	Учешће у бруто фактурисаној премији
Већинско домаће приватно власништво	6	42,77%	49,49%	46,04%
Већинско домаће државно власништво	1	8,24%	8,58%	6,73%
Већинско страно власништво	4	48,99%	41,93%	47,23%
Укупно	11	100%	100%	100%

Извор: Централни регистар ХОВ

2.1.2. Људски ресурси

На дан 31.12.2008. године у осигуравајућим друштвима у Републици Српској било је укупно запослено 871 лице. У последње три године је на тржишту осигурања присутна тенденција раста броја запослених, а број и квалификациона структура запослених са упоредним показатељима за 2006, 2007. и 2008. годину представљени су у наредној табели:

Табела број 3: Број и квалификациона структура запослених у друштвима за осигурање

КВАЛИФИКАЦИЈА	Стање на дан 31.12.2006.		Стање на дан 31.12.2007.		Стање на дан 31.12.2008.		ИНДЕКС 2008/07
	број	%	број	%	број	%	
НК					2	0,23	
ПК					1	0,11	
НС	13	1,9	14	1,72	9	1,03	64,29
КВ	33	4,8	52	6,37	52	5,97	100,00
ССС	369	53,2	441	54,04	449	51,55	101,81
ВКВ	10	1,4	7	0,86	15	1,72	214,29
ВШС	100	14,4	114	13,97	102	11,71	89,47
ВСС	160	23,1	177	21,69	227	26,06	128,25
МР	6	0,9	9	1,10	11	1,26	122,22
ДР	2	0,3	2	0,25	3	0,34	150,00
УКУПНО	693	100,00	816	100,00	871	100,00	106,74

Извор: Извјештаји друштава

У овом извјештајном периоду број запослених је у односу на претходну годину повећан за 55 нових радника или за 6,74%. Треба напоменути да је у сектору запослено још 30 лица, и то у већ споменутим филијалама друштава за осигурање из ФБиХ, а које су добиле дозволу за рад у Републици Српској.

Из презентованих података је видљиво и квалитативно побољшање структуре запослених, које се огледа у повећању процентуалног учешћа квалификационих група вишег образовног нивоа у укупном броју запослених.

За квалитетно функционисање друштава за осигурање од изузетне важности је јачање актуарске професије у РС. На дан 31.12.2008. године у Регистар овлашћених актуара код Агенције било је уписано 16 лица, што је за 1 лице више у односу на претходну годину. Шест овлашћених актуара је било са мјестом боравка у Републици Српској, а десет су из Републике Србије. Почетком 2009. године је истекао прелазни период у којем је Агенција признавала овлашћења иностраним актуарима. У наредном периоду потребно је јачати властите кадровске ресурсе у овој области, при чему је континуирана едукација од посебног значаја.

2.2. Посредници у осигурању

У 2008. години су настављене активности на даљем уређењу области посредовања у осигурању, како на подручју регулативе, тако и на развоју надзора над посредницима. Закључно са 31.12.2008. године у Регистар посредника у осигурању код Агенције уписано је укупно 207 посредника- физичких лица¹ (206 заступника и 1 брокер у осигурању).

У 2008. години, Агенција је у складу са законским одредбама и процедурама издала нових шест дозвола друштвима за заступање у осигурању, што даје укупан број од 10 друштва за заступање у осигурању.

Након измјена подзаконских аката у октобру 2007. године, друштва за осигурање могу да обављају дјелатности осигурања само преко посредника у осигурању који су регистровани, тј. лиценцирани у складу са Законом о посредовању у осигурању, што значајно доприноси уређењу тржишта осигурања.

Предложеним измјенама Закона о посредовању у осигурању биће омогућено да банке и Поште РС обављају дјелатност посредовања, што је уобичајено на другим тржиштима и требало би да динамизира и побољша квалитет тржишта у смислу канала дистрибуције.

2.3. Заштитни фонд Републике Српске

Заштитни фонд Републике Српске је успостављен Законом о обавезном осигурању за моторна возила и осталим обавезним осигурањима од одговорности, као посебно правно лице. Надлежност Фонда је да покрива штете које претрпе жртве саобраћајних незгода, које не могу бити надокнађене системом обавезног осигурања од аутоодговорности (ако је лице које је одговорно за незгоду непознато и ако је незгоду проузроковало неосигурано возило), као и штете када је против друштва за осигурање из РС покренут поступак посебне ликвидације због стечаја или одузимања дозволе.

Сва друштва за осигурање, која обављају осигурање од аутоодговорности су по закону чланови Заштитног фонда и имају обавезу уплате доприноса Фонду, сразмјерно оствареној премији од осигурања од аутоодговорности.

Укупно остварени приходи Заштитног фонда у 2008. години су износили 1.686.090 КМ, од чега се 1.254.279 КМ односи на приходе од доприноса чланова Заштитног фонда, 323.767 КМ је приход од регресних потраживања, а остали приходи (приходи од укидања резервисања) су износили 108.044 КМ. Остварени укупни приходи су већи за 7,45% у поређењу са истим периодом претходне године, што је резултат: доприноса нових чланова (филијала друштава из ФБиХ), наплате неизмирених доприноса из ранијих година, те појачане активности на наплати регресних потраживања.

¹ Овај број укључује 14 новорегистрованих посредника физичких лица и 4 лица којима је статус реактивиран, што даје укупан број од 207 на дан 31.12.2008. године.

Овакве тенденције у динамици наплате и обиму прихода Заштитног фонда омогућиле су уредније сервисирање обавеза према оштећеним лицима.

У наредној табели се даје преглед рјешавања и исплате одштетних захтјева у 2007. и 2008. години, а које се односе на штете на лицима или имовини у саобраћајним незгодама, из надлежности Заштитног фонда

Просјечна вриједност исплаћеног одштетног захтјева у 2008. години у редовном поступку износила је 2.900 КМ, а просјечна вриједност одштетног захтјева у судском поступку је 10.300 КМ.

Табела број 4: Одштетни захтјеви према Заштитном фонду

Одштетни захтјеви	Пријављено		Пренесено из претходног периода		Укупан број захтјева		Одбијено		Обрађено без одбијених		Исплаћено			
											број	износ	број	износ
	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.		2008.	
Редовни поступак	386	386	181	106	567	492	93	156	367	242	308	860.401	235	682.420
Судски поступак	37	50	119	97	156	147	27	22	34	27	33	757.678	27	280.024
УКУПНО	423	436	300	203	723	639	120	178	401	269	341	1.618.079	262	962.444

Извор: Извјештај Заштитног фонда

2.4. Омбудсман у осигурању- заштита потрошача

У 2008. години створени су регулаторни и кадровски предуслови за функционисање институције омбудсмана у осигурању. Правни основ за успостављање и дјеловање омбудсмана у осигурању је садржан у одредби члана 25. Закона о друштвима за осигурање, а функционисање је детаљније регулисано Правилником о омбудсменима у осигурању, Правилима поступка омбудсмана у осигурању и Кодексом пословне етике друштава за осигурање у Републици Српској. Дјеловањем Омбудсмана се штите потрошачи-корисници услуга осигурања и промовише мирно, односно вансудско рјешавање спорова насталих из уговора о осигурању. Детаљнији подаци о резултатима постигнутим у овом сегменту дати су у Извјештају о раду Агенције за 2008. годину.

3. ПОРТФЕЉ ОСИГУРАЊА

3.1. Обрачуната премија

Укупно обрачуната премија на тржишту осигурања Републике Српске у 2008. години износила је 117.361.512 КМ. У односу на претходну годину, обрачуната премија у 2008. години је већа за 12.050.079 КМ или за 11,44%.

У наредној табели је дат међународни компаративни преглед основних релативних показатеља везаних за премију, којима се мјери степен развијености тржишта осигурања:

Табела број 5: Премија и макроекономски показатељи (у USD)

Земља		Премија/Број становника			Премија/БДП (%)			Животно/Укупна премија		
		2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
БиХ	Република Српска	39,36	42,17 ²	51,15	1,63	1,46	1,43	2,23	3,48	4,69
	Федерација БиХ	54,45	59,84	72,87	2,25	2,20	2,16	12,35	13,91	16,69
Аустрија		2.342,80	2.396,70	2.620,50	6,17	6,10	5,80	46,58	46,08	45,40
Бугарска		87,90	100,90	139,30	2,55	2,60	2,70	12,67	14,05	14,96
Грчка		446,70	489,30	537,90	2,17	1,80	1,90	49,18	52,47	51,53
Мађарска		334,10	376,20	491,90	3,08	3,40	3,50	44,37	51,30	55,62
Румунија		69,50	94,50	135,20	1,53	1,70	1,80	23,22	19,52	19,36
Словенија		978,10	1.100,90	1.294,80	5,65	5,80	5,70	30,01	31,30	32,18
Србија ³		48,70	77,10	103,10	2,23	1,80	1,80	9,04	9,93	10,31
Турска		78,60	89,20	110,80	1,55	1,60	1,70	16,20	14,59	13,08
Хрватска		274,70	307,90	370,70	3,25	3,30	3,30	25,83	26,46	27,29
Чешка		477,80	519,60	631,30	3,98	3,80	3,70	38,36	38,63	41,35

Извор: Статистика тржишта осигурања у БиХ за 2006. годину,

Републички завод за статистику РС,

Swiss re No 5/2006, 4/2007, 3/2008

У вријеме израде овог Извјештаја није била доступна компаративна статистика за 2008. годину, али се са сигурношћу може тврдити да се релативна позиција тржишта осигурања РС није битније промијенила, у односу на приказане показатеље. Као што се види из наведених података, сектор осигурања Републике Српске је неразвијен мјерено према сва три показатеља. Обрачуната премија у Републици Српској за 2007. годину и поред константног раста у протеклом периоду, по висини и учешћу у БДП је знатно нижа од резултата остварених на тржиштима осигурања држава у окружењу или других земаља у транзицији.

Премија по становнику је најближа Србији прије три године, док за осталим, чак и транзицијским земљама значајно заостајемо. Што се тиче учешћа животног осигурања у укупној премији, може се примјетити напредак, међутим, то је и даље врло далеко од просјека наведених земаља. Србија и Бугарска са најнижим учешћем премије животног осигурања у укупном, посматрано прије три године, имају скоро 2, односно 3 пута веће учешће него Република Српска. Дакле, пред тржиштем осигурања Републике Српске

² Подаци о броју становника у 2006. години су према Извјештају о бруто домаћем производу за 2006. годину кориговани од стране Републичког завода за статистику РС, и разликују се од података објављених у ранијим извјештајима

³ У 2005. години Србија и Црна Гора су биле једна држава, па је у податке за 2005. годину укључена и Црна Гора.

предстоји период стабилизације и прилагођавања, али је евидентан и потенцијал за раст и развој, што потврђују искуства и трендови у окружењу. Перспективу тржишта осигурања у РС свакако треба посматрати и у контексту даљег развоја укупног финансијског тржишта, посебно тржишта хартија од вриједности.

У наставку се даје преглед обрачунате премије по друштвима за осигурање:

Табела број 6: Обрачунате премије по друштвима у периоду 2005-2008. година

НАЗИВ ДРУШТВА У РС		I-XII 2005.		I-XII 2006.		I-XII 2007.		I-XII 2008.		ИНДЕКС 2008/07
		ОБРАЧУНАТА ПРЕМИЈА У КМ	%	ОБРАЧУНАТА ПРЕМИЈА У КМ	%	ОБРАЧУНАТА ПРЕМИЈА У КМ	%	ОБРАЧУНАТА ПРЕМИЈА У КМ	%	
НЕЖИВОТНА ОСИГУРАЊА РС										
1	Бобар осигурање А.Д.	17.228.785	18,84%	17.817.530	18,76%	20.719.041	19,67%	18.232.459	15,54%	88,00
2	Д.Д. Брчко гас осигурање	4.411.789	4,83%	5.441.675	5,73%	5.929.765	5,63%	7.990.130	6,81%	134,75
3	Дрина осигурање А.Д.	9.411.327	10,29%	10.783.941	11,35%	11.850.756	11,25%	12.449.149	10,61%	105,05
4	Јахорина осигурање А.Д.	16.155.141	17,67%	15.308.083	16,12%	16.355.251	15,53%	17.788.745	15,16%	108,76
5	Косиг Дунав осигурање А.Д.	16.785.035	18,36%	17.658.997	18,59%	19.281.956	18,31%	20.993.957	17,89%	108,88
6	Крајина осигурање А.Д.	7.744.169	8,47%	7.486.791	7,88%	6.893.447	6,55%	7.898.259	6,73%	114,58
7	Микрофин осигурање А.Д.	-	-	-	-	-	-	816.976	0,70%	-
8	Нешковић осигурање А.Д.	10.545.536	11,53%	10.459.910	11,01%	11.964.268	11,36%	12.916.734	11,01%	107,96
9	Осигурање Аура А.Д.	-	-	-	-	67.464	0,06%	1.631.681	1,39%	2418,60
10	Триглав Крајина Копаоник А.Д. за осигурање	7.113.353	7,78%	6.719.395	7,07%	7.312.137	6,94%	9.644.604	8,22%	131,90
УКУПНО НЕЖИВОТНА РС		89.395.135	97,77%	91.676.322	96,52%	100.374.085	95,31%	110.362.693	94,04%	109,95
ЖИВОТНА ОСИГУРАЊА РС										
11	Grawe осигурање А.Д.	2.036.029	2,23%	3.309.081	3,48%	4.937.348	4,69%	6.998.819	5,96%	141,75
УКУПНО ЖИВОТНА РС		2.036.029	2,23%	3.309.081	3,48%	4.937.348	4,69%	6.998.819	5,96%	141,75
УКУПНА ПРЕМИЈА РС		91.431.164	100,00%	94.985.403	100,00%	105.311.433	100,00%	117.361.512	100,00%	111,44

Извор: Извјештаји друштава

Десет друштава је у 2008. години у односу на претходну годину остварило пораст премије, док је једино код Бобар осигурања а.д. забиљежено смањење премије. Највећи процентуални раст премије неживотних осигурања у односу на претходну годину, ако се изузме Осигурање Аура а.д. (у 2007. години ово друштво је обављало дјелатност само један мјесец, па је поређење са претходном годином нереално) су остварила друштва д.д. Брчко-гас осигурање и Триглав Крајина Копаоник а.д.о, од 34,75%, односно 31,90%, респективно. Grawe осигурање а.д. као једино друштво које се у 2008. години бавило животним осигурањима, имало је пораст премије од 41,75% .

Графикон број 1: Остварена премија/по друштвима за осигурање

Извор: Извјештаји друштава

За разлику од претходних година, у 2008. години учешће у укупној премији на тржишту осигурања Републике Српске су оствариле и филијале друштава за осигурање из Федерације БиХ, и то у износу од 2.541.867 КМ, што представља 2,12% у односу на укупну премију од 119.903.380 КМ.

У наставку овог Извјештаја користиће се искључиво подаци и показатељи о друштвима за осигурање из Републике Српске, а у наредној табели се даје само преглед премије филијала друштава из ФБиХ на тржишту осигурања у РС у 2008. години:

Табела број 7: Обрачунате премије по филијалама друштава из ФБиХ 2008. године

Р.бр.	ФИЛИЈАЛЕ ДРУШТАВА ЗА ОСИГУРАЊЕ ИЗ ФБиХ КОЈЕ ПОСЛУЈУ У РС	I-XII 2008. ОБРАЧУНАТА ПРЕМИЈА У КМ	%
НЕЖИВОТНА ОСИГУРАЊА ФБиХ			
1.	Bosna-Sunce osiguranje d.d.	1.554.762	61,17
2.	Camelija osiguranje d.d.	146.501	5,76
3.	Croatia osiguranje d.d.	117.196	4,61
4.	Euroherc osiguranje d.d.	72.720	2,86
	УКУПНО НЕЖИВОТНА ФБиХ	1.891.179	74,40
ЖИВОТНА ОСИГУРАЊА ФБиХ			
3.	Croatia osiguranje d.d.	14.127	0,56
5.	Merkur BH osiguranje	636.561	25,04
	УКУПНО ЖИВОТНА ФБиХ	650.689	25,60
УКУПНА ПРЕМИЈА ФИЛИЈАЛА ФБиХ		2.541.867	100,00

Извор: Извјештаји филијала

Из наведеног прегледа је видљиво да се структура остварене премије филијала друштава из ФБиХ у 2008. разликује од структуре премије друштава из РС, у смислу већег учешћа животних осигурања.

3.2. Структура премије

У сљедећој табели је представљена структура обрачунате премије према врстама осигурања у периоду 2006. до 2008. године, с тим да се категорија „остало„ односи на 13 група неживотних осигурања, које у укупној премији појединачно учествују испод једног процента.

Табела број 8: Обрачуната премија према врстама осигурања

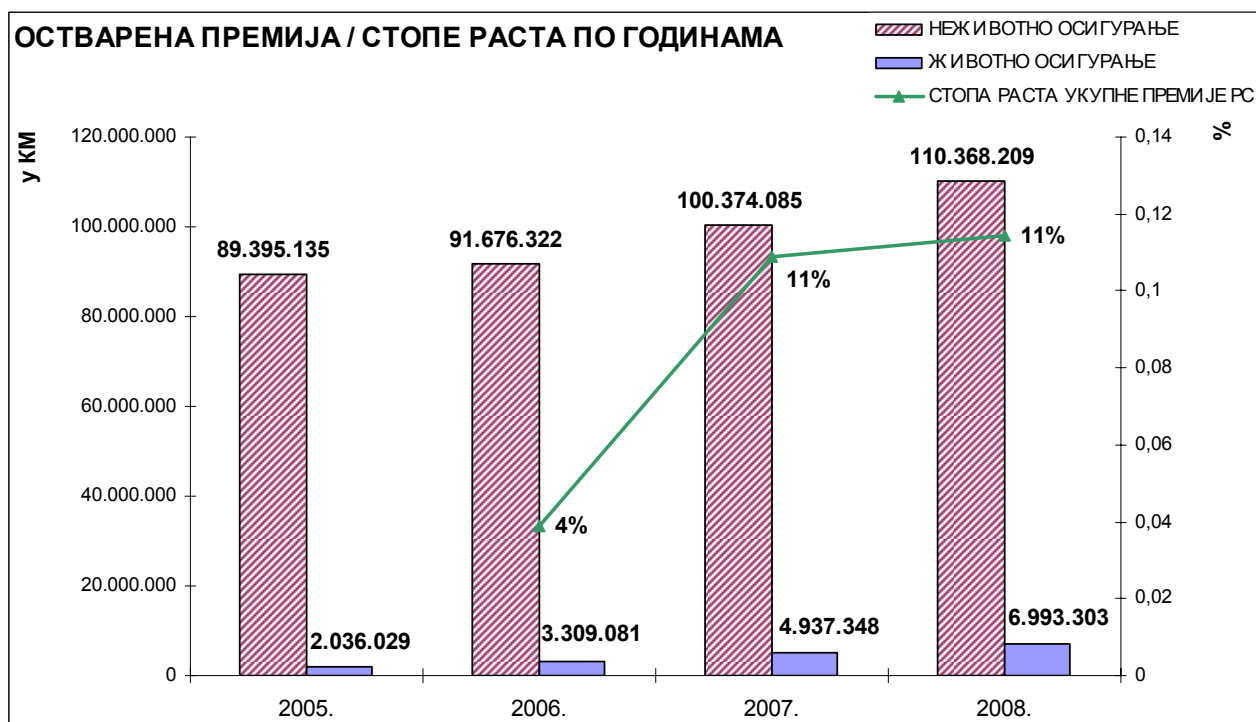
Врста осигурања	2006.		2007.		2008.		Индекс 2008/07
	Износ	Удио (%)	Износ	Удио (%)	Износ	Удио (%)	
Осигурање незгоде	6.218.611	6,55	6.232.842	5,92	7.287.487	6,21	116,92
Осигурање возила која се крећу по копну осим шинских	4.662.674	4,91	6.688.891	6,35	8.529.679	7,27	127,52
Осигурање имовине од пожара и природних сила	4.728.817	4,98	4.757.583	4,52	5.771.319	4,92	121,31
Осигурање осталих штета на имовини	3.208.200	3,38	3.643.439	3,46	4.581.902	3,90	125,76
Осигурање од одговорности за м/в	72.161.182	75,97	78.056.435	74,12	82.697.958	70,46	105,95
Остало	696.838	0,73	994.895	0,94	1.499.864	1,28	150,76
Укупно неживотна	91.676.322	96,52	100.374.085	95,31	110.368.209	94,04	109,96
Животно осигурање	3.309.081	3,48	4.937.348	4,69	6.993.303	5,96	141,64
Укупно	94.985.403	100,00	105.311.433	100,00	117.361.512	100,00	111,44

Извор: Извјештаји друштава

У структури укупно обрачунате премије у 2008. години, неживотно осигурање учествовало је са 110.368.209 КМ или 94,04%, док се на обрачунату премију животног

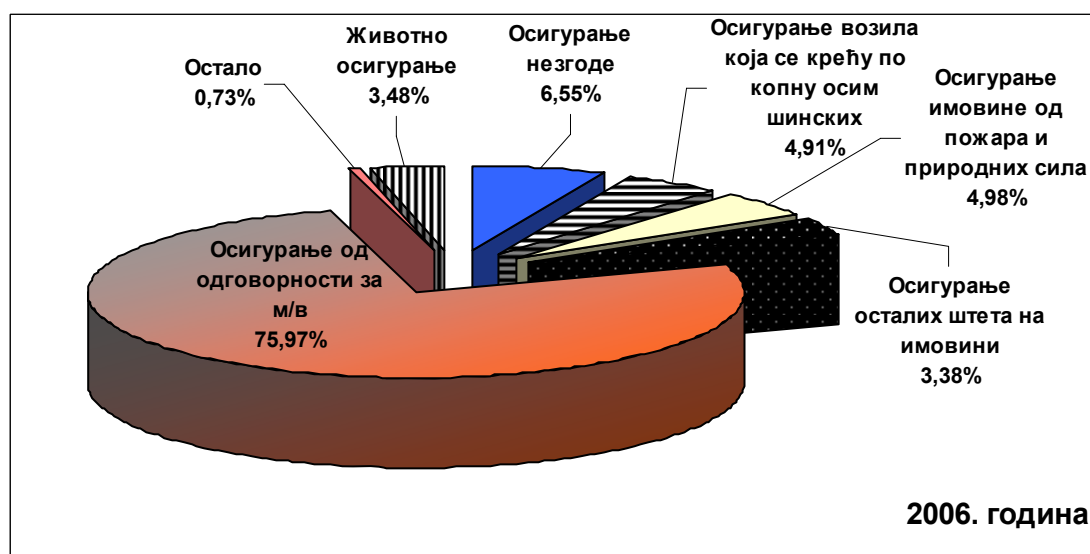
осигурања односило 6.993.303 КМ или 5,96%. У односу на претходну годину, обрачуната премија неживотних осигурања је порасла за 9,96%, а животних осигурања за 41,64% (разлика у односу на 41,75% из табеле премије по друштвима се односи на учешће осигурања незгоде код Граве осигурања А.Д.). Међутим, и поред наставка динамичног тренда раста животних осигурања, учешће ове врсте осигурања од 5,96% у укупно обрачунатој премији је и даље ниско у поређењу са учешћем животног осигурања на тржиштима осигурања у окружењу.

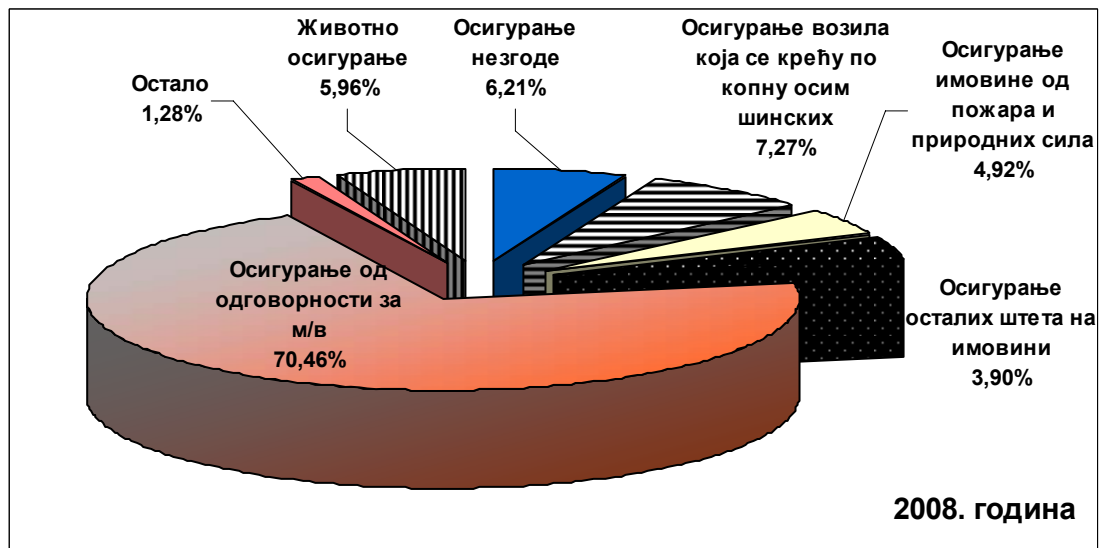
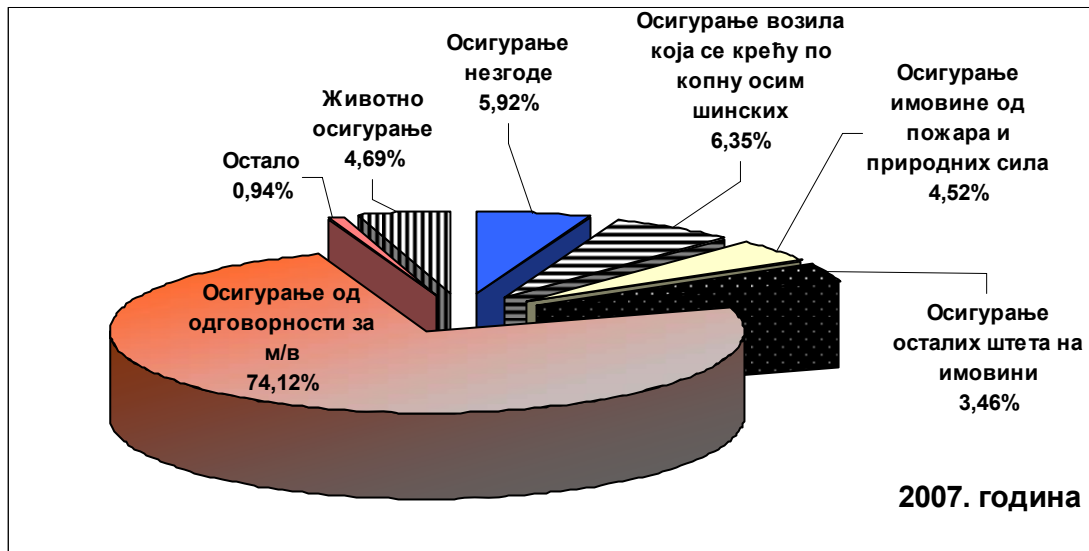
У наставку се даје низ графичких илустрација структуре бруто премије у РС.

Графикон број 2: Остварена премија/стопа раста по годинама

Извор: Извјештаји друштава

Графикон број 3: Структура премија

Извор: Извјештаји друштава

Као што се види из података о апсолутним износима и графичког приказа релативних односа на осигурање од аутоодговорности се односило 70% укупно остварене премије у 2008. години, док је у 2007. години учешће ове врсте осигурања износило 74%, а 76% у 2006. години. Иако је у посљедње три године евидентан опадајући тренд, ова врста осигурања и даље доминира у укупној премији. Поређења ради на тржиштима осигурања у окружењу, ова врста осигурања чини око 30% укупно обрачунате премије. Међутим, треба напоменути да је посматрано од 2005. године, у 2008. години забиљежен највећи пад учешћа осигурања од аутоодговорности у укупној премији за 4%.

У наредној табели налазе се подаци о учешћу обавезног и необавезног осигурања у укупно обрачунатој премији за претходне три године:

Табела број 9: Удио обавезног и необавезног осигурања у укупно обрачунатој премији

Врста осигурања	2006.	Удио (%)	2007.	Удио (%)	2008.	Удио (%)	Индекс 2008/07
Обавезно	76.838.665,00	80,90	84.293.214,16	80,04	89.988.792,82	76,68	106,76
Необавезно	18.146.737,00	19,10	21.018.218,91	19,96	27.372.719,26	23,32	130,23
УКУПНО	94.985.402,00	100,00	105.311.433,07	100,00	117.361.512,08	100,00	111,44

Извор: Извјештаји друштава

Из наведене табеле је видљив вишеструко већи индекс раста необавезних осигурања у 2008. години у односу на индекс раста обавезних осигурања. Овакав тренд постепено мијења структуру премије у правцу необавезних облика осигурања, а ширењем ове палете производа тржиште сазријева.

Укупан раст обрачунате премије, опадање учешћа премије осигурања од одговорности за моторна возила, а нарочито релативни и апсолутни раст обрачунате премије животног осигурања, која је вишеструка у односу на 2005. годину, представљају позитивне промјене на тржишту осигурања у РС.

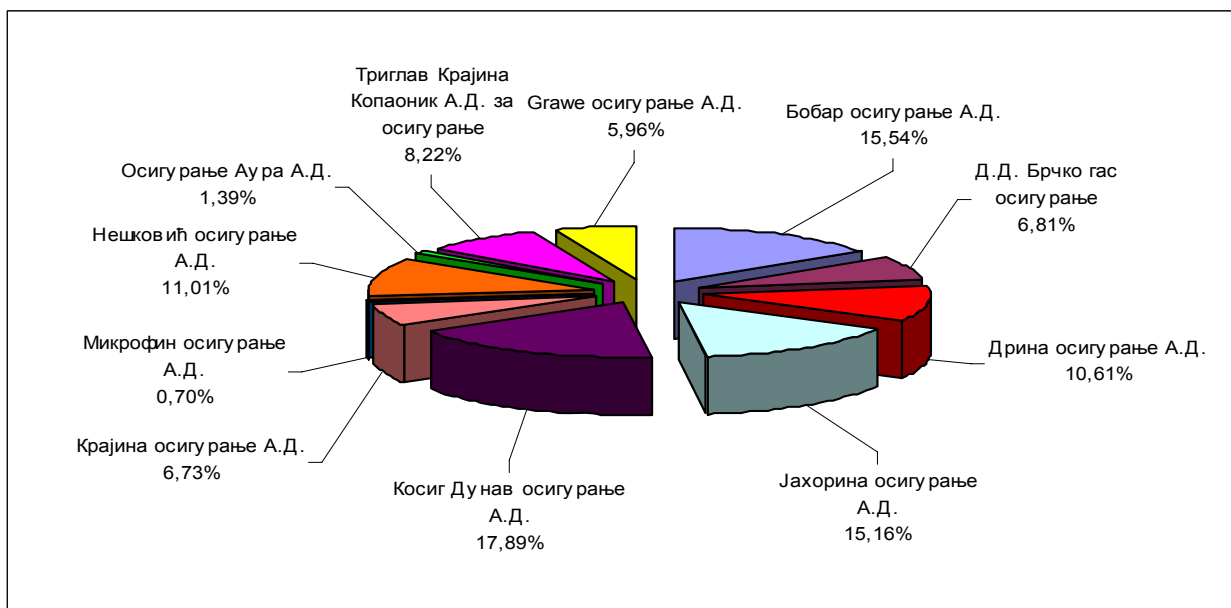

Графикон број 4: Остварена премија

Извор: Извјештаји друштава

3.3. Тржишно учешће

Посматрано појединачно по друштвима у 2008. години, у односу на претходни период, повећање тржишног учешћа, у складу са оствареном премијом је евидентно код Grawe осигурања а.д, кад се ради о животном осигурању, те код д.д. Брчко-гас осигурања и Триглав Крајина Копаоник а.д.о, кад се ради о неживотном осигурању. Тржишно учешће два нова друштва за осигурање (Осигурање Аура а.д и Микрофин осигурање а.д.) је износило 2,09%, а што је је представљено у наредном графичком прегледу.

Графикон број 5: Учешће друштава на тржишту РС у периоду I-XII 2008. године Извор: Извјештаји друштава

Степен концентрације тржишта, дат је на слиједећем прегледу по реег групама, а у односу на исти период претходне године се промијенио у корист друштава која имају појединачно учешће на тржишту од 5% до 10%. Уколико се посматра период од претходне четири године, може се закључити да је то тренд. Истовремено дошло је до смањења укупног тржишног учешћа друштава за осигурање која остварују премију испод 5% и преко 5% од укупне. У 2008. години укупно тржишно учешће три највећа друштва за осигурање је први пут било испод 50%, али и даље првих пет друштава заузима око 70% тржишта.

Табела број 10: Учешће друштава у укупној премији према реер групама

Учешће	Учешће друштава из РС у укупној премији према реер групама							
	2005.		2006.		2007.		2008.	
	Укупно учешће у %	Број друштава	Укупно учешће у %	Број друштава	Укупно учешће у %	Број друштава	Укупно учешће у %	Број друштава
до 5%	7,05%	2	3,48%	1	4,75%	2	2,09%	2
5-10%	16,25%	2	20,69%	3	19,12%	3	27,72%	4
10-15%	21,83%	2	22,37%	2	22,61%	2	21,61%	2
Преко 15%	54,87%	3	53,47%	3	53,51%	3	48,58%	3

Извор: Извјештаји друштава

Herfindahl Hirschman-ов индекс представља такође мјеру концентрације тржишта и израчунава се као збир квадрата појединачног учешћа сваког друштва за осигурање у односу на остварену премију. Овај индекс узима у обзир релативну величину и распојелу друштава на тржишту, те уколико је тржиште монополистичко, постоји и већа тржишна концентрација, и наравно мања конкуренција. Индекс се повећава уколико се смањује број друштава учесника на тржишту, а у исто вријеме разлика у величини међу њима је све већа. Уколико би постојало само једно друштво које се бави осигурањем, индекс би износио 10.000 (учешће на тржишту 100%, односно индекс је $100 \cdot 100 = 10.000$). У исто вријеме, уколико би било много друштава које се бави осигурањем са сразмјерно ниским учешћем, око 0%, индекс би био близу 0, што би указивало да на тржишту постоји савршена конкуренција. За Herfindahl Hirschman-ов индекс између 1.000 и 1.800 се сматра да на тржишту постоји умјерена концентрација, а управо оваква умјерена концентрација карактерише тржиште осигурања Републике Српске у 2008. години. Herfindahl Hirschman-ов индекс у 2008. години износи 1.190 поена, што је у односу на 2007. годину више за 148 поена.

4. РЈЕШАВАЊЕ ОДШТЕТНИХ ЗАХТЈЕВА

У наставку се дају основни подаци у вези са рјешавањем и исплатом одштетних захтјева, посебно за животно и неживотно осигурање.

4.1. Животно осигурање

Код животног осигурања, евидентирано је 26 неријешених (резервисаних) одштетних захтјева на дан 31.12.2007. године, што уз 203 одштетна захтјева пријављена у току године укупно чини 229 одштетних захтјева у 2008. години. Од укупног броја одштетних захтјева позитивно је ријешено 170 одштетних захтјева, док је 16 одштетних захтјева одбијено, односно ријешено негативно.

Сагласно наведеном, стопа ефикасности у рјешавању одштетних захтјева код животног осигурања, посматрана као однос броја укупно ријешених (укључујући и одбијене захтјеве, као негативно ријешене) и броја укупно евидентираних одштетних захтјева је износила 81,22%, док је у претходној години стопа ефикасности рјешавања одштетних захтјева износила 89%.

Вриједност 170 позитивно ријешених одштетних захтјева износила је 507.235 КМ и сви су до 31.12.2008. године исплаћени, односно стопа ефикасности у исплати одштетних захтјева код животног осигурања у 2008. години износи 100%.

4.2. Неживотно осигурање

Код неживотног осигурања, евидентирано је 4.247 неријешених (резервисаних) одштетних захтјева на дан 31.12.2007. године, па је уз 19.724 одштетних захтјева пријављених у току године у 2008. години било укупно било 23.971 одштетних захтјева, што је повећање у односу на претходну годину од 17,05%.

У наредним табелама дати су упоредни подаци за период 2006. - 2008. године, а који показују рјешавање и исплату одштетних захтјева код неживотног осигурања.

Табела број 11: Број одштетних захтјева у неживотном осигурању

Одштетни захтјеви (неживотно осигурање)	2006.	2007.	2008.	Индекс 2008/07
Пријављено одштетних захтјева	15.000	16.396	19.724	120,30
Неријешени (резервисани) одштетни захтјеви на почетку године	3.858	4.083	4.247	104,02
Укупно одштетних захтјева	18.858	20.479	23.971	117,05

Извор: Извјештаји друштава

Стопа ефикасности у рјешавању одштетних захтјева као однос броја укупно ријешених (укључујући и одбијене захтјеве, као негативно ријешене) и броја укупно евидентираних одштетних захтјева за неживотно осигурање приказана је у следећој табели:

Табела број 12: Стопа ефикасности у рјешавању одштетних захтјева код неживотног осигурања

Одштетни захтјеви (неживотно осигурање)			2006.	2007.	2008.	Индекс 2008/07
Укупно ријешени одштетни захтјеви	Позитивно ријешени	1	13.088	14.445	17.959	124,33
	Одбијени	2	1.737	1.916	2.397	125,10
Укупно одштетних захтјева		3	18.858	20.479	23.971	117,05
Стопа ефикасности у рјешавању одштетних захтјева		$4 = (1+2) / 3$	78,61%	79,89%	84,92%	

Извор: Извјештаји друштава

У 2008. години осигураницима је по основу позитивно ријешених одштетних захтјева исплаћено 41.167.072 КМ⁴, што у односу на 2007. годину, када је укупна сума исплаћених одштетних захтјева износила 32.532.049 КМ⁵, представља повећање од 26%.

Просјечна стопа ефикасности у исплати одштетних захтјева, посматрана као однос броја исплаћених и укупног броја позитивно ријешених захтјева приказана је у следећој табели:

Табела број 13: Стопа ефикасности у исплати одштетних захтјева код неживотног осигурања

Одштетни захтјеви (неживотно осигурање)			2006.	2007.	2008.	Индекс 2008/07
Укупно позитивно ријешени одштетни захтјеви	Неисплаћени одштетни захтјеви пренијети из претходног периода	1	2.187	1.037	959	92,48
	Позитивно ријешени у текућем периоду	2	13.088	14.445	17.959	124,33
Укупно исплаћени одштетни захтјеви		3	14.166	14.504	18.732	129,15
Стопа ефикасности у исплати одштетних захтјева		$4 = 3 / (1+2)$	92,74%	93,68%	99,02%	

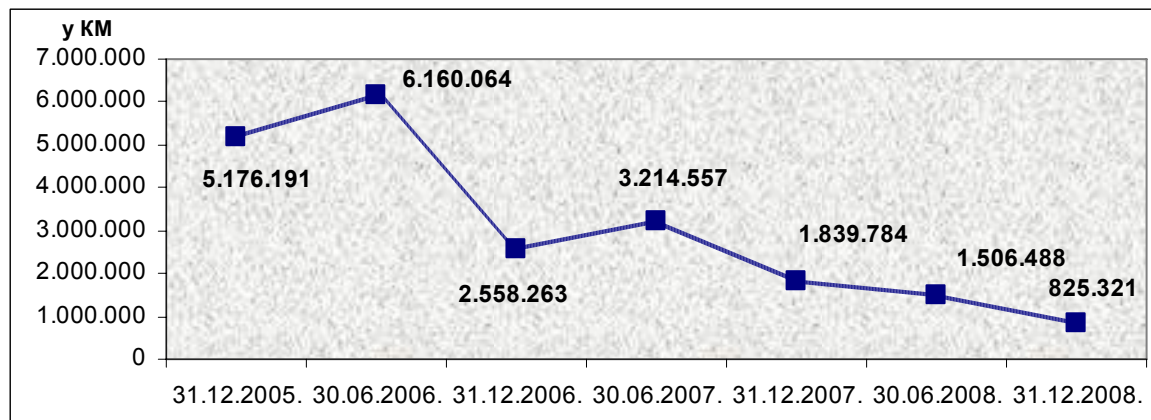
Извор: Извјештаји друштава

Потребно је нагласити да је од почетка рада Агенције у априлу 2006. године, и затеченог износа од преко 6.000.000 КМ неисплаћених одштетних захтјева, стање на дан 31.12.2008. године значајно промијењено, те износ укупно неисплаћених, а ријешених одштетних захтјева на наведени датум износи 825.321 КМ. Агенција ће и у наредном периоду инсистирати на рјешавању и исплати одштетних захтјева у складу са прописима, а ефикасност надзора у овом сегменту треба да унаприједи нови информациони систем Агенције, чија је израда у току.

⁴ У наведени износ је укључен износ штета једног друштва који се односи на међународну Зелену карту, а податак о њиховом броју није укључен у приказане табеле. Такође су у овом износу урачунати и износи исплаћени по основу пријератних штета, код 2 друштва за осигурање.

⁵ Наведени износ се разликује од износа приказаног у Извјештају о стању сектора осигурања за период 01.01.-31.12.2007. године због накнадно уоченог пропуста. У претходном извјештају, приказани износ од 33.025.253 КМ је садржавао и штете исплаћене по основу животног осигурања.

У циљу сагледавања стања рјешавања и исплате одштетних захтјева на тржишту осигурања у Републици Српској, у наредном графичком приказу је представљено кретање вриједности ријешених, а неисплаћених одштетних захтјева посматрано од стања затеченог у 2006. години до краја 2008. године. Крива представља стање неисплаћених одштетних захтјева исказаних половином и крајем посматраних периода.

Графикон број 6: Неисплаћени одштетни захтјеви

Извор: Извјештаји друштава

У наредној табели се даје преглед стопа ефикасности у рјешавању и исплати одштетних захтјева, по друштвима за осигурање за 2008. годину, из које је видљиво да је остварена нижа стопа ефикасности у рјешавању одштетних захтјева него стопа ефикасности у исплати одштетних захтјева.

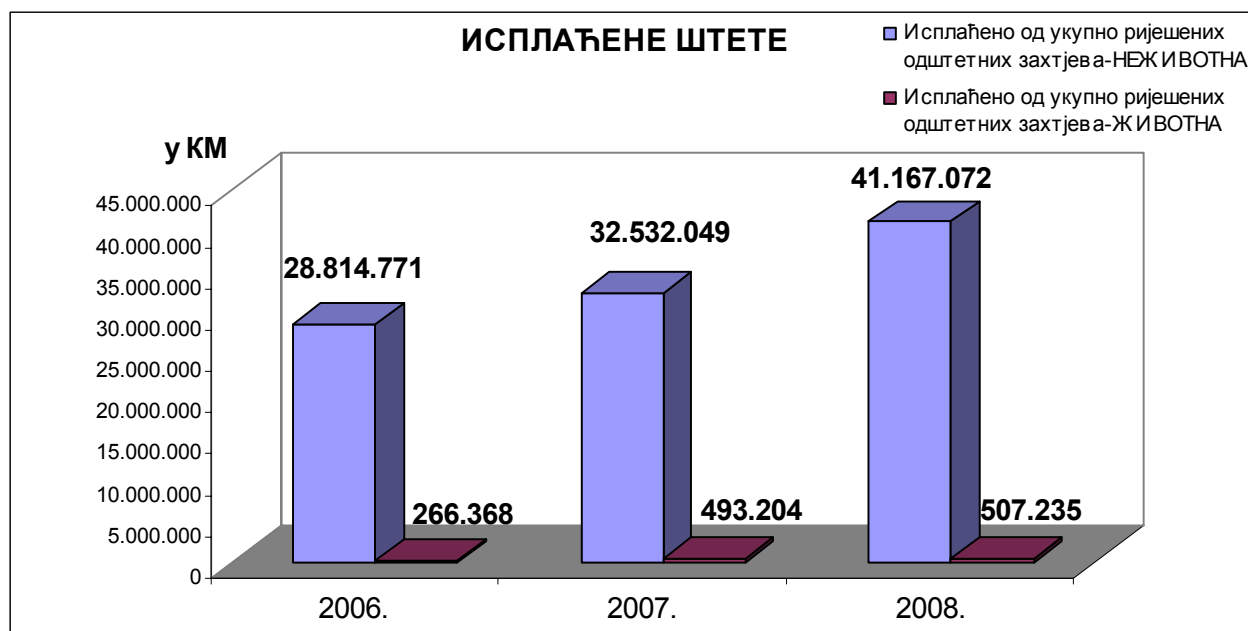
Табела број 14: Стопа ефикасности у рјешавању и исплати одштетних захтјева друштава

Друштво за осигурање	Стопа ефикасности у рјешавању одштетних захтјева			Стопа ефикасности у исплати одштетних захтјева		
	31.12.2006.	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2006.	31.12.2007.	31.12.2008.
Бобар осигурање	72,55%	75,00%	80,98%	83,85%	81,48%	97,34%
Брчко-гас осигурање	79,90%	90,81%	87,27%	100,00%	96,45%	100,00%
Grawe осигурање	87,56%	89,64%	81,22%	100,00%	100,00%	100,00%
Дрина осигурање	78,45%	79,14%	80,81%	100,00%	100,00%	100,00%
Јахорина осигурање	79,69%	79,26%	85,05%	99,50%	99,80%	99,95%
Косиг Дунав осигурање	80,82%	78,90%	91,95%	96,07%	100,00%	100,00%
Крајина осигурање	88,33%	92,15%	90,42%	92,03%	88,98%	99,30%
Микрофин осигурање	-	-	72,22%	-	-	100,00%
Нешковић осигурање	80,85%	78,84%	81,50%	97,21%	99,85%	99,94%
Осигурање Аура	-	-	92,06%	-	-	96,23%
Триглав Крајина Копаоник	69,02%	76,17%	76,93%	82,79%	90,75%	95,72%
Укупно	78,61%	79,89%	84,92%	92,74%	93,68%	99,02%

Извор: Извјештаји друштава

У односу на претходну годину, у 2008. години су повећане и стопа ефикасности у рјешавању одштетних захтјева и стопа ефикасности у исплати одштетних захтјева.

Посматрано појединачно по друштвима, код 6 друштава је дошло до повећања стопе ефикасности у рјешавању одштетних захтјева, док је код 3 друштва та стопа погоршана. Код ефикасности у исплати одштетних захтјева, код свих друштава је забиљежен исти ниво или побољшање у односу на претходну годину.

Графикон број 7: Исплаћени одштетни захтјеви

Извор: Извјештаји друштава

5. БИЛАНСНА СТРУКТУРА

На основу достављених финансијских извјештаја друштава за осигурање, у наставку се даје краћи приказ и анализа основних билансних позиција у периоду 2006.-2008. година.

5.1. Биланс стања

У слиједећој табели се даје скраћена шема збирног биланса стања за сва друштва:

Табела број 15: *Актива- укупно за сва друштва*

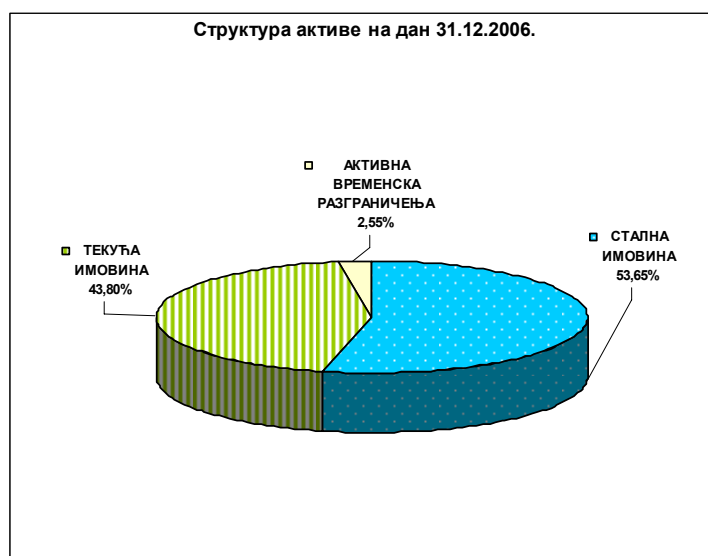
у КМ

А К Т И В А	2006. година		2007. година		2008. година		Индекс 2008/07
	износ	%	износ	%	износ	%	
А. НЕУПЛАЋЕНИ УПИСАНИ КАПИТАЛ							
Б. СТАЛНА ИМОВИНА (1+2+3+4+5+6+7+8)	85.166.046	53,65	90.805.410	47,55	117.154.518	55,28	129,02
1. Стална нематеријална средства	2.698.323	1,70	2.983.172	1,56	3.110.771	1,47	104,28
2. Стална материјална средства	52.459.443	33,05	51.491.402	26,96	48.643.187	22,95	94,47
3. Улагања у пов. придружена и остала правна лица	23.495.041	14,80	16.605.701	8,70	20.037.329	9,45	120,67
4. Остала дугорочна финансијска улагања	6.513.239	4,10	13.357.643	6,99	29.459.736	13,90	220,55
5. Одложена пореска средства	0	0,00	50.331	0,03	47.193	0,02	93,77
6. Улагања у некретнине	0	0,00	6.317.161	3,31	15.856.302	7,48	251,00
7. Депозити преузетог посла осигурања у реосигурање	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
8. Улагања за рачун и ризик власника полиса ЖО	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
В. ТЕКУЋА ИМОВИНА (9+10)	69.518.517	43,80	92.824.153	48,61	86.890.557	41,00	93,61
9. Залихе, стална средства намиј.отуђ. и дати аванси	623.665	0,39	404.269	0,21	97.528	0,05	24,12
10. Краткорочна потраживања, пласмани и готовина (а+б+в+г)	68.894.852	43,40	92.419.884	48,39	86.793.029	40,95	93,91
а) Готовина на рачунима и у благајни	10.102.055	6,36	23.537.163	12,32	21.760.673	10,27	92,45
б) Потраживања по основу премије	13.861.531	8,73	13.570.026	7,11	12.066.902	5,69	88,92
в) Краткорочни финансијски пласмани	31.971.604	20,14	29.271.227	15,33	43.139.054	20,36	147,38
г) Остала потраживања	12.949.962	8,16	26.030.161	13,63	9.770.106	4,61	37,53
Г. АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	4.045.809	2,55	7.345.979	3,85	7.883.712	3,72	107,32
Д. ПОСЛОВНА ИМОВИНА (Б+В+Г)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	211.928.787	100,00	110,97
Ђ. ГУБИТАК ИЗНАД КАПИТАЛА	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
Е. ПОСЛОВНА АКТИВА (Д+Ђ)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	211.928.787	100,00	110,97
Ж. ВАНБИЛАНСНА АКТИВА	9.647.693	6,08	7.684.661	4,02	11.913.590	5,62	155,03

Извор: Биланси стања друштава

Вриједност пословне aktive на тржишту осигурања у Републици Српској са стањем на дан 31.12.2008. године износила је 211.928.787 КМ и у односу на вриједност пословне active са стањем на дан 31.12.2007. године увећана је за 10,97%, а у односу на стање 31.12.2006. године већа је за 33,51%.

У наредном графичком приказу је представљена структура active за период 2006.-2008. године.

Графикон број 8: Структура active друштава за осигурање

Извор: Биланси стања друштава

Из наведене скраћене шеме и графичког приказа биланса видљиво је да структуру пословне активе у 2008. години чине: стална имовина са учешћем од 55,28 %, текућа имовина са 41,00% и активна временска разграничења са 3,72%. У структури пословне активе у односу на 2007. годину дошло је до повећања учешћа сталне имовине на терет смањења текуће имовине и активних временски разграничења. Оваква кретања резултат су првенствено бржег раста дугорочних финансијских улагања у односу на краткорочне пласмане. У наредном периоду у поступку надзора треба посветити већу пажњу потреби усклађивања рочне структуре обавеза (које су претежно караткорочне, с обзиром да доминира неживотно осигурање) и имовине друштава за осигурање, уз истовремено обезбјеђење профитабилности улагања и обавезе намјенског депоновања дијела средстава за покриће минималног гарантног фонда.

Највећи пораст у оквиру сталне имовине остварен је код улагања у некретнине и износи 151%, затим слиједе остала дугорочна финансијска улагања 120,55 %, улагања у повезана и придружена правна лица 20,67%. Значајно повећање улагања у инвестиционе некретнине последица је рекласификације некретнина за обављање дјелатности у инвестиционе некретнине по налогу Агенције, а у складу са Међународним рачуноводственим стандардом 40 - Инвестиционе некретнине.

Остала дугорочна финансијска улагања односе се на улагања у хартије од вриједности неповезаних правних лица, дугорочне депозите код банака и обавезна дугорочна улагања у резервни фонд и фонд за накнаду штета Бироа зелене карте. Највећи пораст у оквиру ове категорије улагања од 144% забиљежен је код дугорочних депозита код банака. То је резултат како налога Агенције да се поштује обавеза улагања 50% минималног гарантног фонда у орочене депозите код банака, тако и недостатка других облика улагања сличног степена ризика на домаћем финансијском тржишту. Треба имати у виду да повећање техничких резерви захтијева адекватна улагања за њихово покриће. У том смислу даљи развој и стабилизација тржишта хартија од вриједности има велики утицај на будуће функционисање друштава за осигурање, која би требала да у већој мјери преузму улогу институционалних инвеститора. Изложеност друштава за осигурање негативним берзанским трендовима на домаћем тржишту хартија од вриједности у 2008. години у цјелини посматрано није било значајно (због малог обима улагања) али поједина друштва су имала негативне ефекте.

Улагања у повезана, придружена и остала правна лица, у односу на друге облике, и даље представља значајну ставку у билансима друштава за осигурање, док промјене на осталим позицијама сталне имовине, како због процента учешћа, тако и због висине промјене, немају већи утицај.

На свим позицијама текуће имовине дошло је до смањења у односу на стање 31.12.2007. године, изузев краткорочних финансијских пласмана, који су повећани за 47,38%. Највеће смањење у оквиру текуће имовине забиљежено је на осталим потраживањима за 62,47%. Треба имати у виду да се овдје доминантно ради о једнократној

промјени само код једног друштва, која је имала ефекте на цијели сектор. У питању је продаја акција повезаним и другим лицима извршена крајем 2007. године, док је наплата реализована у 2008. години. Потраживања по основу премије осигурања смањена су за 4,62%.

Активна временска разграничења порасла су за 7,32 у односу на 31.12.2007. године, а у односу на 2006. годину за 94,86%, мада је њихово релативно учешће смањено. Наведена кретања упућују на потребу надзора у погледу примјене подзаконских аката и начина разграничења посредничке провизије, личних примања запослених који раде на прибави осигурања, те других трошкова пословања.

Ванбилансна, како актива, тако и пасива, односи се на државну имовину коју користи Јахорина осигурање а.д, на утужене штете Крајина осигурања а.д., настале у периоду до 04.04.1992. године и укњижене у ванбилансну евиденцију у 2008. години, као и на отписана потраживања Триглав Крајина Копаоник а.д.о.

У наредном прегледу је дат упоредни приказ агрегатних позиција пасиве биланса стања на нивоу сектора у периоду 2006.-2008. година.

Табела број 16: Пасива укупно за сва друштва

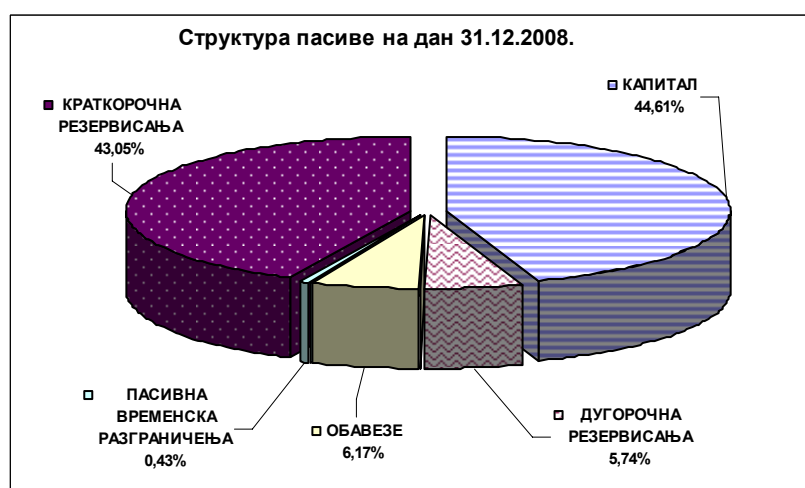
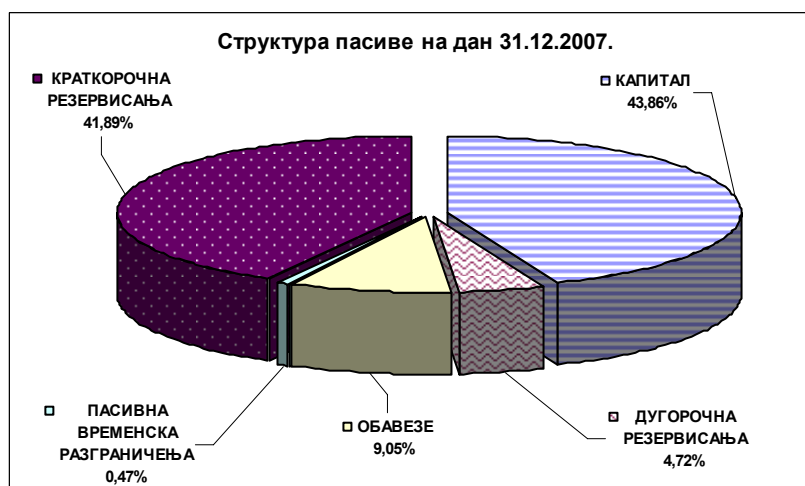
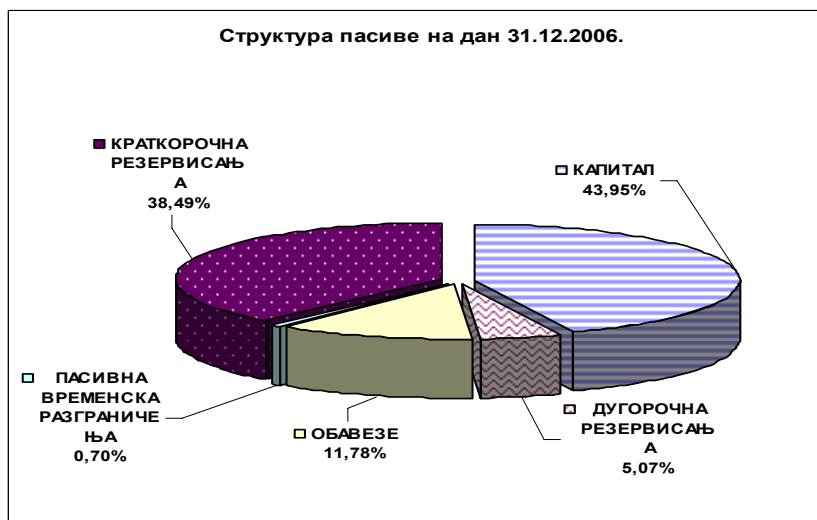
у КМ

П А С И В А	2006. година		2007. година		2008. година		Индекс 2008/07
	износ	%	износ	%	износ	%	
А. КАПИТАЛ (1+2+3+4+5+6-7)	69.767.592	43,95	83.768.425	43,86	94.540.683	44,61	112,86
1. Акцијски капитал	46.753.256	29,45	65.449.748	34,27	82.174.048	38,77	125,55
2. Емисиона премија	0	0,00	0	0,00	599.400	0,28	-
3. Ревалоризационе резерве	10.486.267	6,61	3.244.743	1,70	7.122.903	3,36	219,52
4. Резерве из добитка	5.015.297	3,16	6.720.229	3,52	7.988.948	3,77	118,88
5. Друге резерве	307.250	0,19	3.307.250	1,73	1.676.907	0,79	50,70
6. Нераспоређени добитак	10.000.092	6,30	10.020.977	5,25	11.975.465	5,65	119,50
7. Губитак до висине капитала	2.794.570	1,76	4.974.522	2,60	16.996.988	8,02	341,68
Б. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА (8+9+10+11+12+13+14)	8.048.897	5,07	9.016.788	4,72	12.160.288	5,74	134,86
8. Резервисања за математичке резерве ОЖ	5.980.081	3,77	7.995.605	4,19	11.566.968	5,46	144,67
9. Резервисања за реструктурирања	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
10. Резервисања за примања запослених	350.186	0,22	458.702	0,24	514.349	0,24	112,13
11. Резервисања за бонусе, попусте и поврате премија	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
12. Резервисања за колебање штета	0	0,00	30.858	0,02	35.377	0,02	114,64
13. Осигуравачко-техничка резервисања за ОЖ	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
14. Остала дугорочна резервисања	1.718.630	1,08	531.623	0,28	43.594	0,02	8,20
В. ОБАВЕЗЕ (15+16+17)	18.704.919	11,78	17.290.956	9,05	13.080.929	6,17	75,65
15. Дугорочне обавезе	2.463.047	1,55	3.798.695	1,99	3.263.387	1,54	85,91
16. Одложене пореске обавезе	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
17. Краткорочне обавезе	16.241.872	10,23	13.492.261	7,06	9.817.542	4,63	72,76
Г. ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	1.105.821	0,70	902.222	0,47	905.623	0,43	100,38
Д. КРАТКОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА (18+19+20+21+22+23)	61.103.143	38,49	79.997.151	41,89	91.241.264	43,05	114,06
18. Резервисања за преносне премије ЖО	112.192	0,07	222.904	0,12	326.422	0,15	146,44
19. Резервисања за преносне премије НЖО	37.765.541	23,79	48.825.233	25,57	54.522.906	25,73	111,67
20. Резервисања за штете ЖО	123.407	0,08	63.131	0,03	115.785	0,05	183,40
21. Резервисања за штете НЖО	21.213.850	13,36	29.218.091	15,30	34.360.260	16,21	117,60
22. Дио дугорочних резервисања до године дана	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
23. Остала краткорочна резервисања	1.888.153	1,19	1.667.792	0,87	1.915.891	0,90	114,88
Ђ. ПОСЛОВНА ПАСИВА (А+Б+В+Г+Д)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	211.928.787	100,00	110,97
Е. ВАНБИЛАНСНА ПАСИВА	9.647.693	6,08	7.684.661	4,02	11.913.590	5,62	155,03

Извор: Биланси стања друштава

Вриједност пословне пасиве свих друштава на тржишту осигурања у Републици Српској на дан 31.12.2008. године је износила 211.928.787 КМ и у односу на вриједност пословне пасиве исказану на дан 31.12.2007. године већа је за 10,97 %, а у односу на 31.12.2006. године већа је за 33,51%.

У наредном графичком приказу је представљена структура пасиве у периоду 2006.-2008. године:

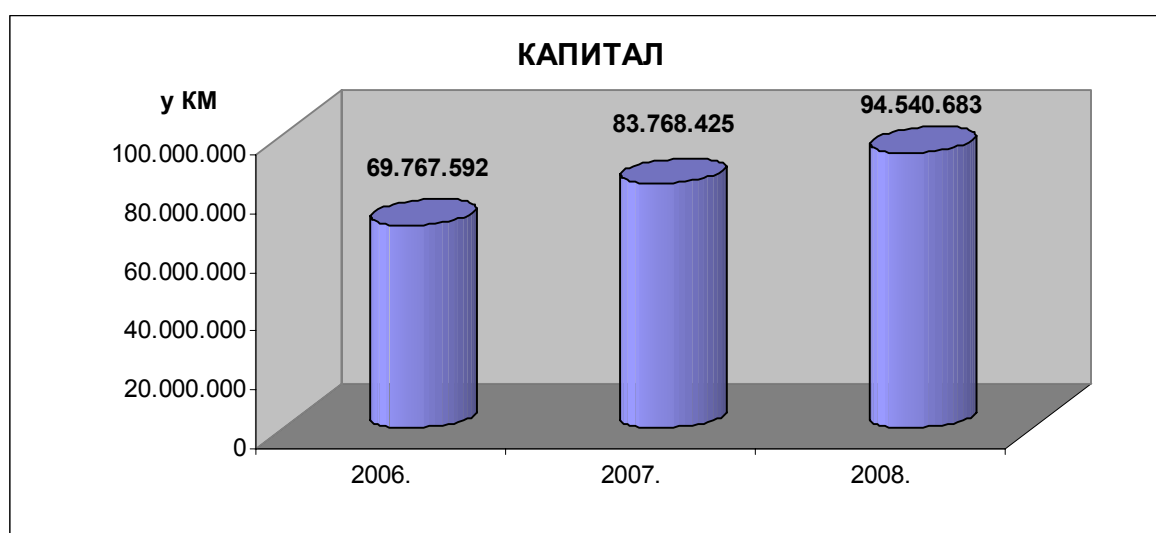

Графикон број 9: Структура пасиве друштава за осигурање

Извор: Биланси стања друштава

Из табеларног прегледа и графичког приказа видљиво је да на дан 31.12.2008. године у структури пословне пасиве капитал учествује са 44,61%, дугорочна резервисања са 5,74%, обавезе са 6,17%, пасивна временска разграничења са 0,43% и краткорочна резервисања са 43,05%.

Укупни капитал друштава за осигурање повећан је за 13% у односу на претходну годину. Највећи пораст у структури ове позиције забиљежен је код губитка до висине капитала од 241,68%, затим код ревалоризационих резерви од 119,52% и на акцијском капиталу 25,55%. По основу емисија нових акција у 2008. години, капитал је повећан за 16,2 милиона КМ у 6 друштава за осигурање. Код 2 друштва дошло до значајног повећања ревалоризационих резерви по основу процјене имовине. Код 4 друштва је забиљежен негативни нето финансијски резултат у текућој години у износу од 11.290.778 КМ.

Графикон број 10: Капитал друштава за осигурање

Извор: Биланси стања друштава

И поред исказних губитака, укупна вриједност капитала значајно је повећана у посматраном трогодишњем периоду, што свакако побољшава капиталну адекватност и солвентност друштава за осигурање. Тиме је унапријеђена њихова способност за уредно извршавање обавеза према осигураницима у покрићу штета по различитим ризицима, као основној функцији осигурања.

Дугорочна резервисања у односу на претходну годину порасла су за 34,86%, углавном због пораста вриједности на позицији математичких резерви осигурања живота. У оквиру дугорочних резервисања налази и позиција резервисања за примања запослених предвиђена Међународним рачуноводственим стандардом 19, на којој је дошло до смањења, а поједина друштва нису поступила у складу са наведеним стандардом.

Категорија обавеза је смањена у односу на 31.12.2007. године за 24,95%, а највеће смањење забиљежено је на позицији краткорочних обавеза од 24,26%, гдје се налазе и обавезе по штетама и уговореним износима неживотног осигурања.

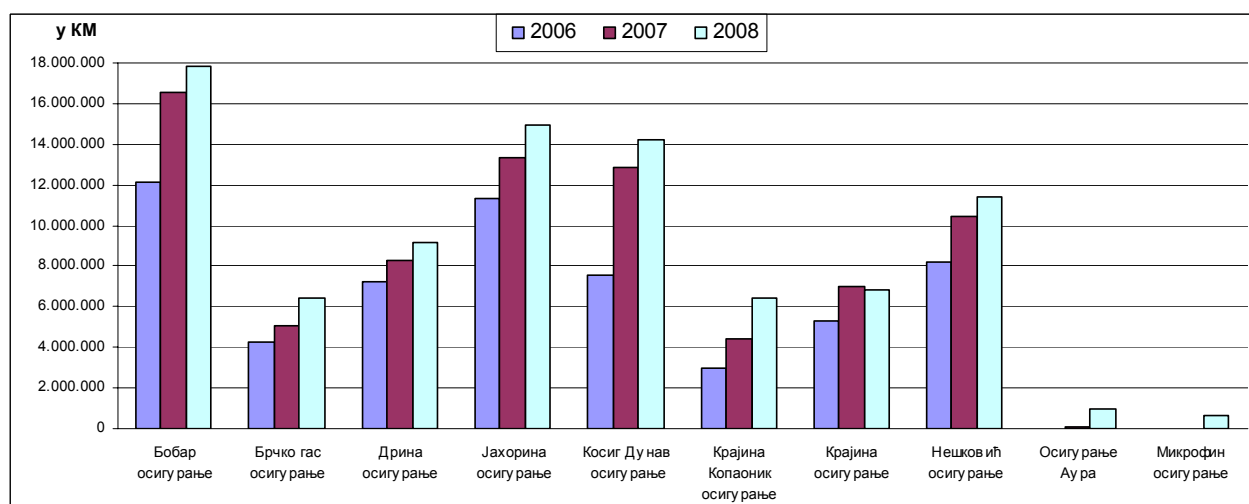
У категорији краткорочних резервисања дошло је до повећања од 14,06% у односу на резервисања извршена 31.12.2007. године. Преносна премија и резерве за штете неживотног осигурања расли су нешто брже од раста фактурисане премије.

Пораст техничких и математичких резерви, те њихово реално покриће један су од предуслова за побољшање солвентности, чиме се доприноси бољој заштити интереса осигураника и корисника осигурања, као и јачању повјерења у сектор осигурања. Наредни графички прегледи илуструју позитивне промјене висине техничких резерви и структуре улагања средстава за њихово покриће:

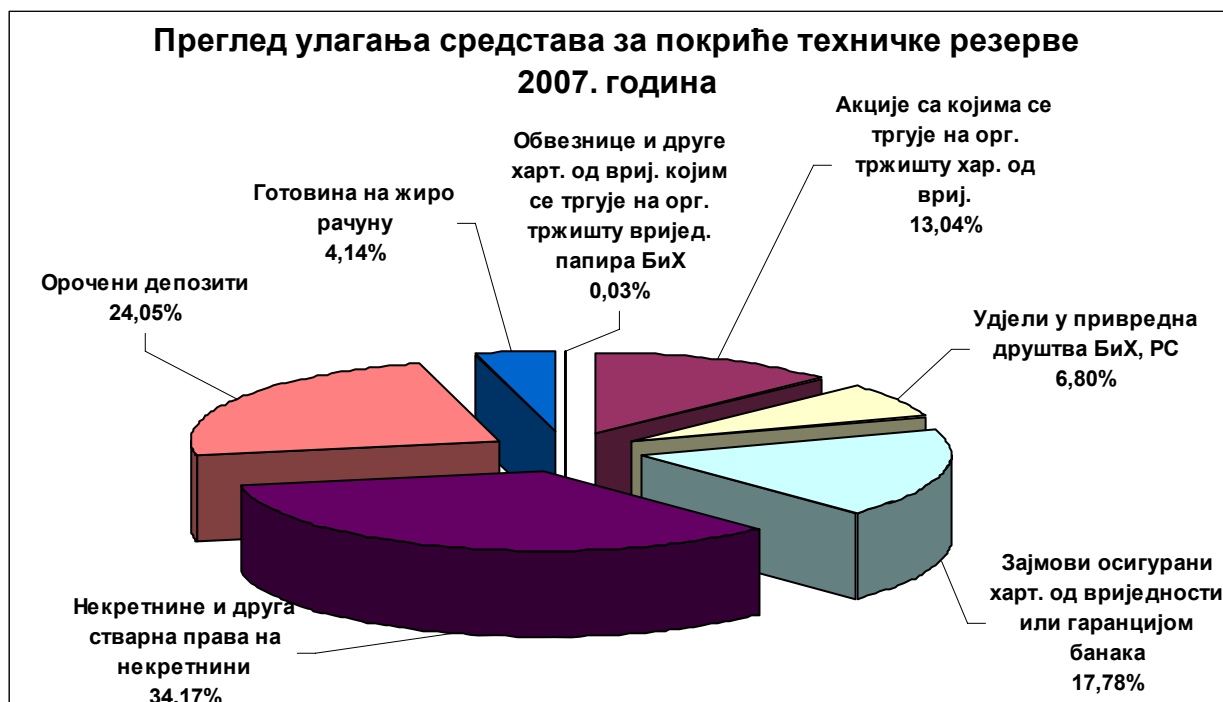
Графикон број 11: Техничке резерве друштава за неживотно осигурање

Извор: Извјештаји друштава

Графикон број 12: Техничке резерве друштава за неживотно осигурање

Извор: Извјештаји друштава

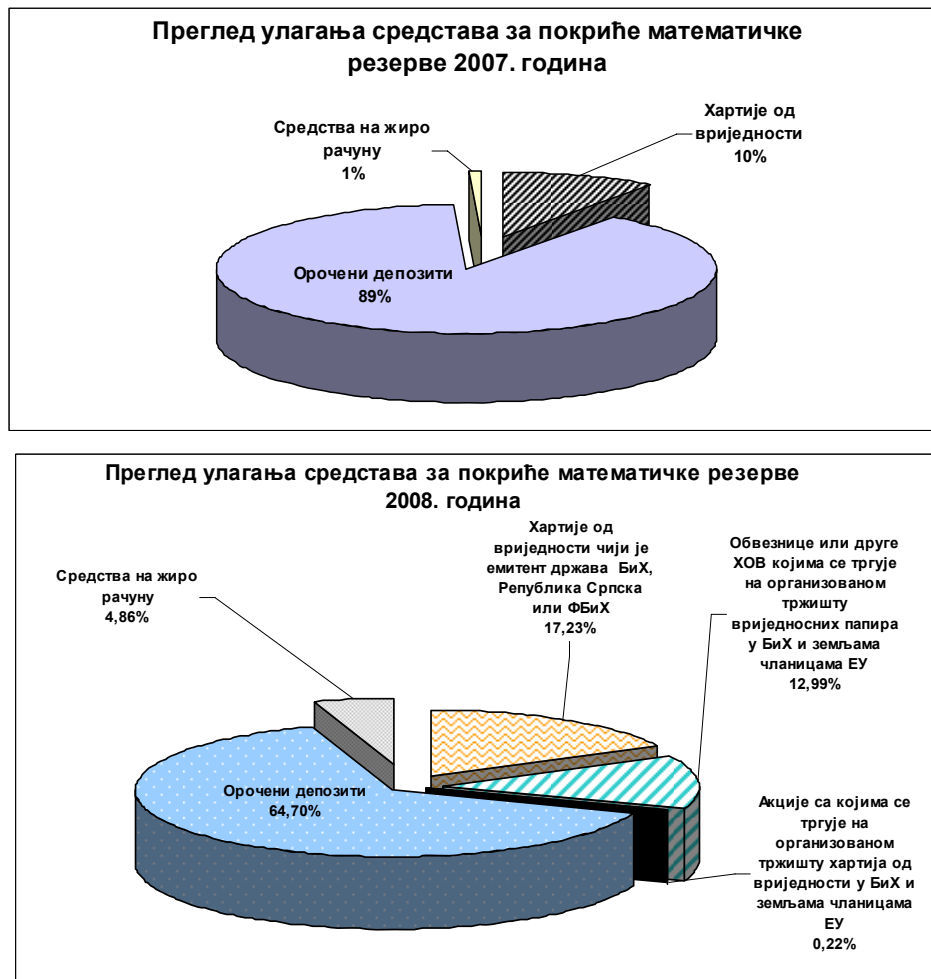

Графикон број 13: Улагања средстава за покриће техничке резерве за 2007. годину Извор: Извјештаји друштава

Графикон број 14: Улагања средстава за покриће техничке резерве

Извор: Извјештаји друштава

Графикон број 15: Улагања средстава за покриће математичке резерве Извор: Извјештаји друштава

Имајући у виду незадовољавајуће затечено стање у погледу средстава за покриће техничких резерви како са квантитативног, тако и са квалитативног становишта, Агенција је, након извршених појединачних анализа, кроз подзаконске акте донесене крајем 2008. године прецизније дефинисала дозвољене облике улагања, као и рокове за уклађивање по обиму и структури. Новим прописима се од друштава захтијева обезбјеђење већег степена сигурности, рочне усклађености, ликвидности и разноврсности код ове врсте улагања.

У односу на 2007. годину, као позитивно се може истакнути већи степен диверзификације улагања за покриће математичке резерве животних улагања. Што се тиче улагања средстава за покриће техничких резерви неживотних осигурања, проблеми су сложенији. Не само да су присутна прекорачења улагања по појединим дозвољеним облицима, што ће се у напредно утврђеном прелазном периоду постепено усагласити са прописима, већ је у поступку контроле утврђено да поједина друштва немају обезбијеђено адекватно покриће у квалитативном смислу. У вези са тим Агенција ће у 2009. години предузети одговарајуће надзорне мјере.

5.2. Биланс успјеха

У наредној табели дат је упоредни преглед ставки биланса успјеха за сва друштва за осигурање у периоду 2006.-2008. година.

Табела број 17: **БИЛАНС УСПЈЕХА** укупно за сва друштва

у КМ

П О З И Ц И Ј А	2006. година	2007. година	2008. година	Индекс 2008/07
А. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ И РАСХОДИ				
1. Приходи од премије осигурања и саосигурања	92.381.454	93.212.624	110.803.698	118,87
2. Накнаде штета из осигурања и саосигурања	34.999.224	42.645.735	49.719.482	116,59
3. Измјене осталих техничких резерви	228.965	2.529.033	1.562.561	61,78
4. Трошкови поврата премија	3.196.663	4.834.823	4.510.707	93,30
5. Трошкови пословања	41.035.214	44.636.356	48.377.619	108,38
6. Остали технички приходи	2.855.573	4.437.343	3.355.534	75,62
7. Остали технички расходи	1.860.621	622.091	4.678.961	752,13
8. Пословни приходи без реосигурања (1+6)	95.237.027	97.649.967	114.159.232	116,91
9. Пословни расходи без реосигурања (2+3+4+5+7)	81.320.687	95.268.038	108.849.330	114,26
а) БРУТО ТЕХНИЧКИ РЕЗУЛТАТ (8-9)	13.916.340	2.381.929	5.309.902	222,92
10. Властито реосигурање	0	0	0	-
11. Цедирано реосигурање	1.548.550	1.622.461	2.775.546	171,07
б) ТЕХНИЧКИ РЕЗУЛТАТ (а+10-11)	12.367.790	759.468	2.534.356	333,70
Б. НЕТЕХНИЧКИ БИЛАНС				
12. Финансијски приходи и расходи и добици и губици	3.117.904	11.379.554	1.573.670	13,83
в) РЕЗУЛТАТ РЕДОВНЕ АКТИВНОСТИ (б+12)	15.485.694	12.139.022	4.108.025	33,84
13. Остали нетехнички приходи	3.337.358	3.971.723	2.675.954	67,38
14. Остали нетехнички расходи	7.682.990	7.071.734	7.235.083	102,31
В. БРУТО РЕЗУЛТАТ (в+13-14)	11.140.062	9.039.011	-451.104	-4,99
15. Бруто добитак	11.140.062	11.418.701	10.738.195	94,04
16. Бруто губитак	0	-2.379.690	-11.189.299	470,20
Г. ТЕКУЋИ И ОДЛОЖЕНИ ПОРЕЗ НА ДОБИТ	910.420	1.304.134	1.213.457	93,05
Д. НЕТО РЕЗУЛТАТ	10.229.642	7.734.877	-1.664.561	-21,52
17. Нето добитак (15-Г)	10.229.642	10.115.996	9.626.217	95,16
18. Нето губитак (16)	0	-2.381.119	-11.290.778	474,18
Ћ УКУПНИ ПРИХОДИ	106.918.699	118.305.749	122.707.379	103,72
Е УКУПНИ РАСХОДИ	95.774.643	109.268.169	123.158.483	112,71

Извор: Биланси успјеха друштава

Укупни приходи друштава у 2008. години су износили 122.707.379 КМ, што у односу на претходну годину представља повећање од 3,72 %. Укупни расходи друштава у 2008. години су износили 123.158.483 КМ и у односу на расходе претходне године већи су за 12,73%. Укупан нето резултат на нивоу свих друштава је негативан и износи -1.664.561 КМ.

Приход по основу премије осигурања у односу на прошлу годину порастао је за 18,87% -номинално за 17.591.074 КМ. Истовремено, смањени су: остали технички приходи за 24,38% -номинално за 1.081.809 КМ, финансијски приходи и расходи и добици и губици за 86,27% -номинално за 9.805.884 КМ и остали нетехнички приходи за 32,62% -номинално за 1.295.769 КМ.

Значајно смањење на позицији нето финансијских прихода и расхода и добитака и губитака мора се посматрати у контексту стања ове позиције претходне 2007. године. Наиме, у тој години је дошло до једнократне продаје акција повезаним, придруженим и осталим лицима крајем 2007. године, у једном друштву за осигурање. Разлика између набавне и продајне вриједности (капитални добитак) била је врло значајна и допринијела је повећању ове врсте прихода у тој години за сектор у цјелини, а није била одраз реалног значаја ове врсте прихода.

Код расхода највећи пораст у односу на протеклу годину забиљежен је код осталих техничких расхода од 652,13% -номинално 4.056.870 КМ, затим код трошкова накнаде штета од 16,59% -номинално 7.091.747 КМ, трошкова пословања од 8,38% или номинално 3.737.663 КМ, док су остали нетехнички расходи порасли за 2,31% -номинално 163.350 КМ. Наведени пораст осталих техничких расхода, доминантно се односио на два друштва, а састоји се од исправке вриједности потраживања по основу премије (91%) и исправке вриједности осталих потраживања (9%). На чињеницу да се у потраживањима крију ризици пословања са губитком указано је у Извјештају о стању сектора за 2007. годину. Агенција је стога, у 2008. години, кроз измјене подзаконских аката, али и кроз појединачне контроле и налоге, захтијевала од друштава да успоставе адекватне рачуноводствене политике, посебно у дијелу наплативости потраживања и реалности извршених исправки вриједности.

Технички резултат је категорија фазног резултата у пословању осигуравајућих друштава, те представља разлику између техничких прихода и техничких расхода (прије укључивања финансијских и нетехничких прихода и расхода). То је резултат остварен из основне дјелатности осигуравајућих друштава. Остварени технички резултат на нивоу свих друштава је позитиван и износи 2.534.356 КМ и већи је за 233,70% у односу на технички резултат остварен у 2007. години.

Од 11 осигуравајућих друштава 7 је пословало позитивно са укупним нето добитком од 9.626.217 КМ, док су 4 друштва исказала нето губитак у износу од 11.290.778 КМ, тако да је крајњи резултат на нивоу свих друштава губитак у износу од 1.664.561 КМ.

На основу изнесеног може се закључити да је на погоршање финансијског резултата на нивоу сектора у 2008. години у односу на резултат остварен у 2007. години највише утицало смањење нето ставке „финансијских прихода и расхода, добитака и губитака“. Само по овом основу негативни нето ефекат је 9,8 милиона КМ и није посљедица негативних трендова на тржишту хартија од вриједности, што је претходно образложено. Затим, како је већ наведено, смањени су остали технички приходи, а истовремено су порасли остали технички расходи, јер су биланси неких друштава, до 2008. године, садржавали скривене губитке у облику ризичне, односно ненаплативе активе. Присутан је био и негативни нето ефекат нетехничких прихода и расхода, гдје су такође извршене исправке потраживања. Све заједно резултирало је напријед наведеним губитком. Међутим, треба имати у виду да се овим поступцима у суштини проводи санација у неким друштвима за осигурање. Уколико се на овај начин угрози капитал односно гарантни фонд, обавезна је докапитализација, што су поједина друштва већ учинила у 2008. години.

6. ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА

Оцјена успјешности пословања осигуравајућих друштава врши се кроз комплексну анализу њихових финансијских извјештаја. Не постоји јединствена методологија оцјене успјешности, тако да се у анализи користе различити показатељи, како би се обезбиједио потпун увид у пословање друштва, односно како би се на вријеме открили и препознали симптоми појава које негативно утичу на квалитет пословања. Поред уобичајених показатеља који се користе у анализи финансијских извјештаја предузећа, због специфичности дјелатности коју обављају, код друштва за осигурање користе се и други показатељи, који одражавају посебне аспекте пословања.

У наредном прегледу дати су основни показатељи пословања сектора осигурања у РС за период 2006.-2008. година:

Табела број 18: Показатељи пословања

О П И С	2006. година	2007. година	2008. година
Премија по запосленом (у КМ)	137.064,07	129.058,13	134.743,41
Укупан приход по запосленом (у КМ)	154.283,84	144.982,54	140.881,03
Добит по запосленом (у КМ)	14.761,39	9.479,02	-1.911,09
Добит/Капитал (%)	14,66	9,23	-1,76
Добит/Укупан приход (%)	9,57	6,54	-1,36
Исплаћене штете/Премија (%)	30,62	31,36	35,51
Рацио штета (%)	37,89	45,75	44,87
Рацио трошкова (%)	47,54	47,97	46,28
Комбиновани рацио (%)	85,42	93,73	91,16
Рацио солвентности (%)	74,98	81,23	82,74
Коефицијент тренутне ликвидности (%)	0,62	1,74	2,22
Коефицијент текуће ликвидности (%)	4,24	6,85	8,84
Општа ликвидност (%)	4,28	6,88	8,85
Поврат на уложену имовину (ROA) (%)	6,44	4,05	-0,79
Поврат на уложени властити капитал (ROE) (%)	14,66	9,23	-1,76

Извор: Извјештаји друштава

Из прегледа приказаних показатеља видљиво је следеће:

- различито кретање премије по запосленом у посљедње три године је посљедица неравномјерног односа раста броја запослених и остварене премије осигурања, док су кретања укупног прихода по запосленом, поред премије осигурања, везана и за промјену осталих нетехничких прихода,

- добит по запосленом, као и учешће добити у укупном приходу, показује тенденцију пада, што је, поред осталог, последица и недостатка управљања трошковима, при чему су, услед негативно исказаног нето резултата (синтетичког резултата за сва друштва), ови коефицијенти у 2008. години са негативним предзнаком,
- учешће исплаћених штета у премији осигурања показују тенденцију сталног раста, што је позитивно са аспекта обрачуна и измирења обавеза према осигураницима, док с друге стране за друштва то представља потенцијалну опасност у погледу будуће довољности премије, иако је, тренутно гледајући, дио премије намијењен измирењу штета (технички дио премије) достатан, и то код свих врста осигурања.
- рацио штета, рацио трошкова и комбиновани рацио одражавају кретање техничког резултата (резултат из послова осигурања) и што је комбиновани рацио већи технички резултат је мањи, односно, уколико је комбиновани рацио мањи од 100, разлика између 100 и комбинованог рациа представља позитиван технички резултат, а уколико је комбиновани рацио већи од 100 та разлика представља негативан технички резултат,
- рацио солвентности представља однос сопственог капитала и нето прихода од премије и у наведеном периоду показује тенденцију раста, што истовремено указује на побољшање способности за измирење обавеза према осигураницима,
- коефицијенти тренутне, текуће и опште ликвидности одражавју способност друштава да своје обавезе измирују у роковима доспијећа и сви наведени коефицијенти показују позитиван тренд раста, те
- поврат на уложену имовину (ROA) и поврат на уложени капитал (ROE) показују негативан тренд, који је последица, како значајнијег повећања уложеног капитала у свакој наредној години, тако и смањења финансијског резултата. Ови коефицијенти су негативни у 2008. години.

Разлози остварења губитка, а тиме и описаних негативних трендова, образложени су у претходном поглављу 5.2. Биланс успјеха. Ради се о коначном санирању скривених губитака код неких друштава за осигурање, чиме је стање пословања ових друштава приказано реалније, а финансијски извјештаји су доста поузданији. Позитивна је чињеница да нето губитак текуће године није умањио капиталну основу сектора осигурања, која је, истовремено у цјелини посматрано, повећана за 13%. Тиме се, уз постепено повећање средстава за покриће техничких резерви и квалитативну промјену њихове структуре, ствара дугорочна основа за финансијску консолидацију и стабилизацију сектора, што је и циљ надзора.

ЗАКЉУЧАК

У 2008. години, како је већ у уводном дијелу овог Извјештаја наведено, стекли су се регулаторни и институционални услови за функционисање друштава за осигурање у складу са новим стандардима капиталне адекватности, маргине солвентности, улагања средстава, управљања ризицима и исплатом штета, односно за провођење надзора на тржишту осигурања са циљем његове дугорочне стабилизације и јачања позиције у оквиру укупног финансијског сектора.

У првој половини 2008. године сва постојећа друштва за осигурање обновила су дозволе за рад, а 2 нова друштва почела су да раде у пуном капацитету.

Процес стабилизације тржишта и санирања пословања друштава за осигурање, започет у 2007. години, настављен је и у 2008. години. Треба имати у виду да су проблеми у функционисању овог сектора вишеструки, да су узроци сложени и понекад изван надлежности Агенције (функционисање техничких прегледа, пословање са повезаним лицима и сл.), те да су се развијали готово читаву деценију. Очигледно је да процес неће бити једноставан, нити га је могуће спровести у кратком року. То потврђују и искуства других транзицијских земаља, а прије свега оних у нашем окружењу.

На основу података и информација изнесених у овом Извјештају, у наставку се резимирају основни проблеми у тренутном функционисању тржишта осигурања у Републици Српској, од којих су неки били идентификовани и у претходном Извјештају за 2007. годину:

- заостајање тржишта осигурања у односу на друге сегменте финансијског сектора, као и заостајање домаћег тржишта осигурања по основним параметрима (премије по становнику, учешћа премије у БДП и учешћа премије животног осигурања у укупној премији), у односу на друге транзицијске, укључујући и сусједне земље,
- и поред динамичног раста премије животног осигурања и других облика необавезних осигурања, још увијек неповољна структура премије, у којој доминира обавезно осигурање од аутоодговорности,
- недостатак пореских стимуланса за различите облике животног осигурања,
- недовољне техничке резерве, односно недостатак адекватног покрића (код мањег броја друштава),
- поткапитализираност појединих друштава,
- погоршање показатеља продуктивности, економичности, профитабилности и рентабилности на нивоу цијелог сектора,
- значајан удио трансакција са повезаним лицима и недостатак примјене стандарда корпоративног управљања,
- неразвијени системи интерне контроле и ревизије у друштвима за осигурање,

- лоше управљање трошковима,
- неадекватно организовање пословних процеса, поготово у каналима дистрибуције и код рјешавања одштетних захтјева,
- нелојална конкуренција и нарушавање премијског система аутоодговорности, кроз незаконито одобравање попушта, чиме се на дугорочној основи нарушавају битне перформансе друштава за осигурање.

Инсистирање на досљедној примјени прописа, доношење нових подзаконских аката, и провођења надзора са наложеним мјерама довело је и до позитивних промјена у овој области у 2008. години, што се огледа у сљедећем:

- наставак динамичног раста премије животног осигурања и других облика необавезних осигурања,
- јачање конкуренције на цијелом тржишту БиХ,
- побољшање ликвидности,
- повећање капиталне адекватности, повећање учешћа акцијског капитала у структури пасиве кроз извршене докапитализације по налогу Агенције,
- повећање техничких резерви и постепена квантитативна и квалитативна промјена структуре у складу са новим прописима,
- побољшање квалитета финансијског извјештавања, реалније исказивање билансних позиција, исправка и отпис ненаплативих потраживања,
- повећање ефикасности у рјешавању и исплати одштетних захтјева,
- повећани ниво транспарентности у пословању, кроз обавезно објављивање финансијских извјештаја,
- повећани степен информисања јавности о значају осигурања и заштити потрошача,
- започета је систематска едукација свих учесника на тржишту осигурања.

Економска криза није оставила директне негативне посљедице у 2008. години на домаћи сектор осигурања, првенствено због мале изложености тржишту хартија од вриједности и великог учешћа обавезних облика осигурања у структури остварене премије. Међутим дугорочније посматрано, економска криза, изражена кроз пад БДП, кредитних и лизинг послова, смањење зарада и запослености, представљаће битан ограничавајући фактор не само за даљи раст сектора осигурање, већ и са становишта финансијске стабилизације и санирања наслијеђених проблема.

Без обзира на опште економске околности, друштва за осигурање у Републици Српској ће у наредном периоду морати да наставе процес реформе, како у смислу потпуног усклађивања са регулаторним оквиром, тако и у погледу значајних процеса интерног реструктурирања и нових пословних комбинација у складу са повећаном конкуренцијом с једне стране, и под ефектима економске кризе, с друге стране.

Успјешност започете реформе тржишта осигурања и провођења регулаторних и надзорних активности у наредном периоду треба да се мјери са становишта остварења основног циља који се огледа у стварању функционалног, ефикасног, транспарентног и ликвидног тржишта осигурања, уређеног у складу са међународним стандардима.

У том смислу у наредном периоду треба обезбиједити услове за реализацију стратешких циљева Агенције, утврђених у Програму рада за 2009. годину, као и дугорочних приоритета у стабилизацији сектора осигурања, а то су:

- редефинисати цјелокупни законски и подзаконски оквир према ЕУ директивама и међународним стандардима супервизије,
- унапређивати функцију надзора и транспарентност у раду Агенције,
- систематски уредити област аутоодговорности доношењем новог премијског система и успостављањем јединственог Информативног центра АО,
- унапређивати институцију омбудсмана и друге облике заштите интереса и права осигураника и других корисника осигурања,
- стварати системски оквир за увођење нових производа у области животног, пензијског и здравственог осигурања,
- јачати улогу друштава за осигурање, као институционалних инвеститора, на домаћем тржишту капитала,
- вршити континуирану едукацију запослених у друштвима и јачати домаћу професију актуара,
- унапређивати управљање ризицима, интерне контролне поступке и друге пословне процесе у друштвима за осигурање,
- побољшавати битне квантитативне и квалитативне показатеље успјешности пословања сектора осигурања, кроз обезбјеђење системских претпоставки и примјеном појединачних надзорних мјера у појединим друштвима у правцу цјеловите финансијске санације,
- повећати одговорност органа друштва за законито и солидно пословање, те унапређивати стандарде и праксу корпоративног управљања у друштвима за осигурање.